

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА
щодо організації освітнього процесу в закладах фахової передвищої та
вищої освіти України в умовах воєнного стану
(за результатами щоквартального онлайн-анкетування, III квартал 2023 року)

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Основним завданням Державної служби якості освіти України (далі – Служба) як центрального органу виконавчої влади, відповідно до Положення про Державну службу якості освіти України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 березня 2018 р. № 168, є реалізація державної політики у сфері освіти, зокрема з питань забезпечення якості освіти, забезпечення якості освітньої діяльності, здійснення державного нагляду (контролю) за закладами освіти щодо дотримання ними законодавства.

До повноважень Служби, серед іншого, віднесено проведення моніторингу якості освітньої діяльності та якості освіти. Таким чином, від 2017 року Служба, з використанням як наявного ефективного інструментарію, так і нових підходів до проведення моніторингів, активно досліджує ці питання.

Протягом останніх чотирьох років (2020-2023) було проведено більше 30 моніторингових досліджень та вивчень з питань забезпечення якості освіти та освітньої діяльності в усіх сферах. Основну увагу було зосереджено на вирішенні проблем, що виникли у 2020-2021 роках через довготривалий загальнонаціональний карантин, а з лютого 2022 року – внаслідок повномасштабного вторгнення росії на нашу територію.

З огляду на виникнення нових викликів для системи освіти України у воєнний період, збереження актуальності питань якісного забезпечення освітнього процесу, а також необхідність пошуку спільних шляхів для подолання наявних загроз, Службою у 2022 році розпочато та у 2023 році продовжується вивчення питання адаптації освітнього процесу до запитів та потреб в умовах війни.

Так, протягом 2022-2023 років було організовано та проведено **10 моніторингових досліджень у сферах фахової передвищої та вищої освіти шляхом здійснення онлайн-опитувань та кабінетних досліджень із залученням більш як 50 тисяч респондентів із понад 250 закладів освіти.** Вивчались базові аспекти організації освітнього процесу у закладах освіти в умовах воєнного стану – якість, безпека та ресурси.

Інформаційно-аналітичні матеріали за результатами всіх проведених досліджень оприлюднені на [офіційному сайті Служби](#) та надіслані для інформування Міністерству освіти і науки України, а також іншим заінтересованим сторонам, що провадять діяльність, спрямовану на підтримку української освіти у воєнний період, зокрема такі:

[вивчення організації та проведення у 2022 році вступної кампанії закладами освіти та їхніми відокремленими структурними підрозділами у сферах фахової передвищої та вищої освіти;](#)

[онлайн-анкетування керівників закладів фахової передвищої освіти з питань організації навчання у 2021/2022 навчальному році в умовах воєнного стану;](#)

анонімне онлайн-опитування здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти всіх типів та форм власності [щодо тенденцій організації дистанційного навчання у закладах вищої освіти у 2021/2022 навчальному році в умовах воєнного стану](#);

анонімне онлайн-опитування педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти закладів фахової передвищої, вищої освіти всіх типів та форм власності [щодо готовності учасників освітнього процесу до можливих форматів організації роботи в 2022/2023 навчальному році](#);

анонімне онлайн-опитування [щодо стану задоволеності педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти закладів фахової передвищої, вищої освіти організацією освітнього процесу на початку 2022/2023 навчального року](#);

опитування керівників, науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти закладів вищої освіти міста Києва (у тому числі переміщених) [щодо організації освітнього процесу у 2022/2023 навчальному році в умовах продовження воєнного стану \(виклики та шляхи їх подолання\)](#);

[вивчення \(моніторинг\) якості освіти у закладах фахової передвищої освіти](#) – започатковано у травні 2023 року (розраховано на три роки) спільно з Державною установою «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти».

Аналіз масиву інформації, яку Служба отримує за результатами періодичних онлайн-опитувань, дозволяє не лише з'ясувати поточну ситуацію та прослідкувати тенденції, а й зрозуміти сильні та слабкі сторони освітнього процесу в нинішніх умовах, виявити можливості та загрози, а також виробити рекомендації для застосування окремих позитивних практик та вдалих рішень в освітньому процесі в умовах продовження воєнного стану та в мирний час.

Також завдяки цій практиці актуалізовано та постійно підтримуються канали комунікації між Службою та закладами освіти для обміну досвідом і практичними інструментами з метою підвищення якості та рівня доступності освіти, об'єднання зусиль для подолання викликів.

Відповідно до Плану роботи Державної служби якості освіти України на 2023 рік, протягом поточного року проводиться **моніторинг з актуальних питань організації освітнього процесу та якості освіти в умовах воєнного стану** шляхом щоквартальних онлайн-опитувань здобувачів освіти та викладачів закладів фахової передвищої та вищої освіти України.

Для підготовки згаданого моніторингу на початку 2023 року було проведено цикл організаційних онлайн-зустрічей із керівниками закладів освіти та представниками органів студентського самоврядування.

У березні 2023 року проведено [перше](#), а у червні – [друге квартальне онлайн-анкетування](#) зі згаданих питань.

З 25 вересня до 04 жовтня поточного року проведено **третє квартальне онлайн-анкетування** здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників закладів фахової передвищої та вищої освіти країни, результатам якого присвячено цю інформаційно-аналітичну довідку.

Участь у третьому кварталному опитуванні взяли **25 407 респондентів**, із них 5 190 педагогічних та науково-педагогічних працівників та 20 217 здобувачів фахової передвищої та вищої освіти, із них більше 7 тисяч осіб – вступники 2023 року.

Методика дослідження. Для реалізації дослідження традиційно обрано кількісний метод – онлайн-анкетування. Анкети були представлені для двох груп респондентів (студентів та викладачів) та містили запитання, що стосуються різних аспектів освітнього процесу та якості освітніх послуг. Запитання сформульовані таким чином, щоб зібрати максимально об'єктивну інформацію про думки та погляди учасників освітнього процесу.

Відбір респондентів. Опитування, проведене у третьому кварталі 2023 року, є традиційно загальнодержавним, проте, на відміну від попередніх двох анкетувань, не містило обмежень щодо кількості закладів освіти та респондентів. Взяти участь в дослідженні було запропоновано усім закладам вищої (разом із їхніми відокремленими структурними підрозділами – фаховими коледжами) та самостійним закладам фахової передвищої освіти, незалежно від типу та форми власності. При нормуванні відповідей було враховано регіональний розподіл закладів освіти (у тому числі переміщених), їхню спеціалізацію, а також обсяги контингенту (відповідні коефіцієнти).

Заклади освіти, фактичним місцезнаходженням яких є Донецька, Луганська, Херсонська області та АР Крим, участі в моніторингу не брали.

Макрорегіони, визначені в межах дослідження:

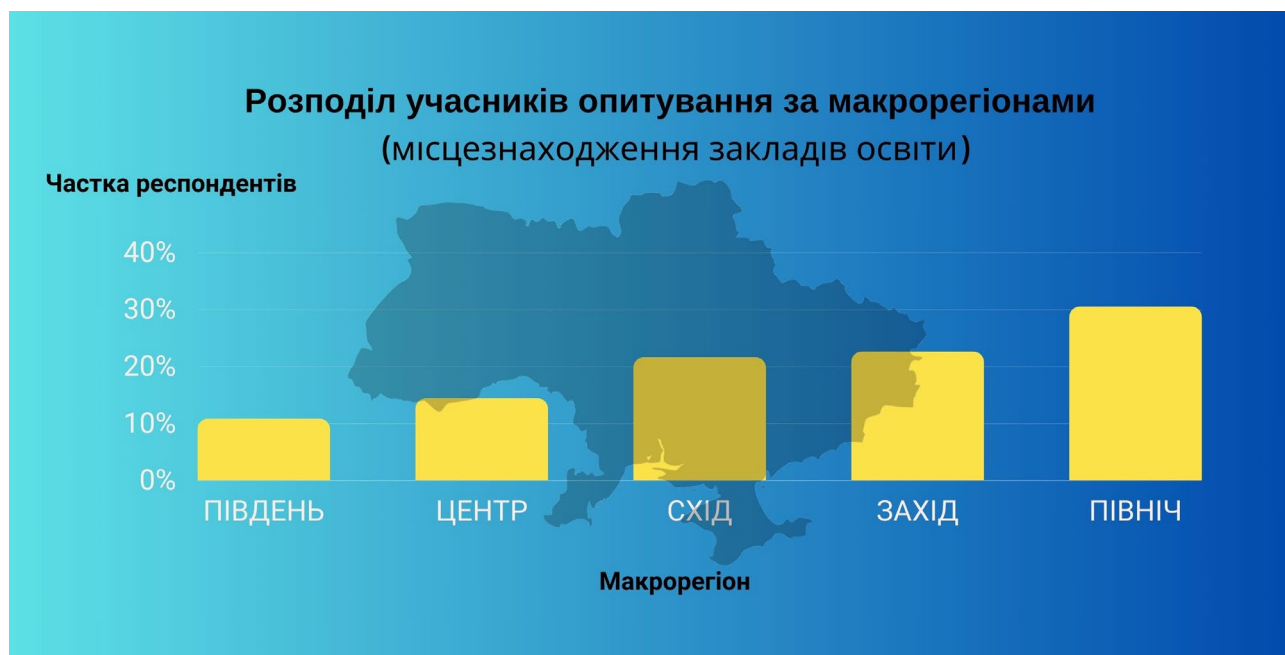
Захід: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Хмельницька, Чернівецька області;

Північ: м. Київ та Київська область, Житомирська, Сумська, Чернігівська області;

Центр: Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Черкаська області;

Південь: Запорізька, Миколаївська, Одеська, Херсонська області;

Схід: Дніпропетровська, Донецька, Луганська, Харківська області.

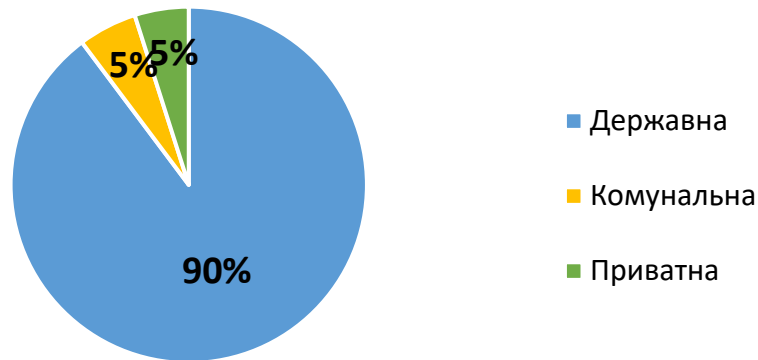
Розподіл учасників опитування за профілем навчання/ викладання:

Галузь (профіль), за якою навчаються/ викладають	Студенти	Викладачі	Загалом
01 Освіта/Педагогіка	22,55%	13,89%	18,22%
02 Культура і мистецтво	6,44%	3,76%	5,10%
03 Гуманітарні науки	6,25%	13,93%	10,09%
05 Соціальні та поведінкові науки	0,02%	0,04%	0,03%
06 Журналістика	3,24%	6,17%	4,70%
07 Управління та адміністрування	0,26%	0,75%	0,51%
08 Право	6,11%	6,94%	6,52%
09 Біологія	8,05%	6,88%	7,46%
10 Природничі науки	1,76%	1,46%	1,61%
11 Математика та статистика	1,99%	5,78%	3,89%
12 Інформаційні технології	1,21%	3,18%	2,19%
13 Механічна інженерія	9,48%	8,44%	8,96%
14 Електрична інженерія	3,16%	2,99%	3,07%
16 Хімічна інженерія та біоінженерія	1,60%	1,04%	1,32%
17 Електроніка, автоматизація та електронні комунікації	0,40%	0,89%	0,64%
18 Виробництво та технології	2,80%	2,27%	2,54%
19 Архітектура та будівництво	3,84%	2,10%	2,97%
20 Аграрні науки та продовольство	3,79%	2,29%	3,04%
21 Ветеринарія	1,52%	2,22%	1,87%
22 Охорона здоров'я	1,41%	0,58%	0,99%
23 Соціальна робота	5,44%	8,13%	6,79%
24 Сфера обслуговування	2,22%	0,94%	1,58%
25 Военні науки, національна безпека, безпека державного кордону	1,40%	1,14%	1,27%
26 Цивільна безпека	0,34%	0,37%	0,35%
27 Транспорт	0,59%	0,52%	0,56%
28 Публічне управління та адміністрування	1,41%	1,50%	1,46%
29 Міжнародні відносини	1,23%	0,96%	1,10%
Загальний підсумок	100,00%	100,00%	100,00%

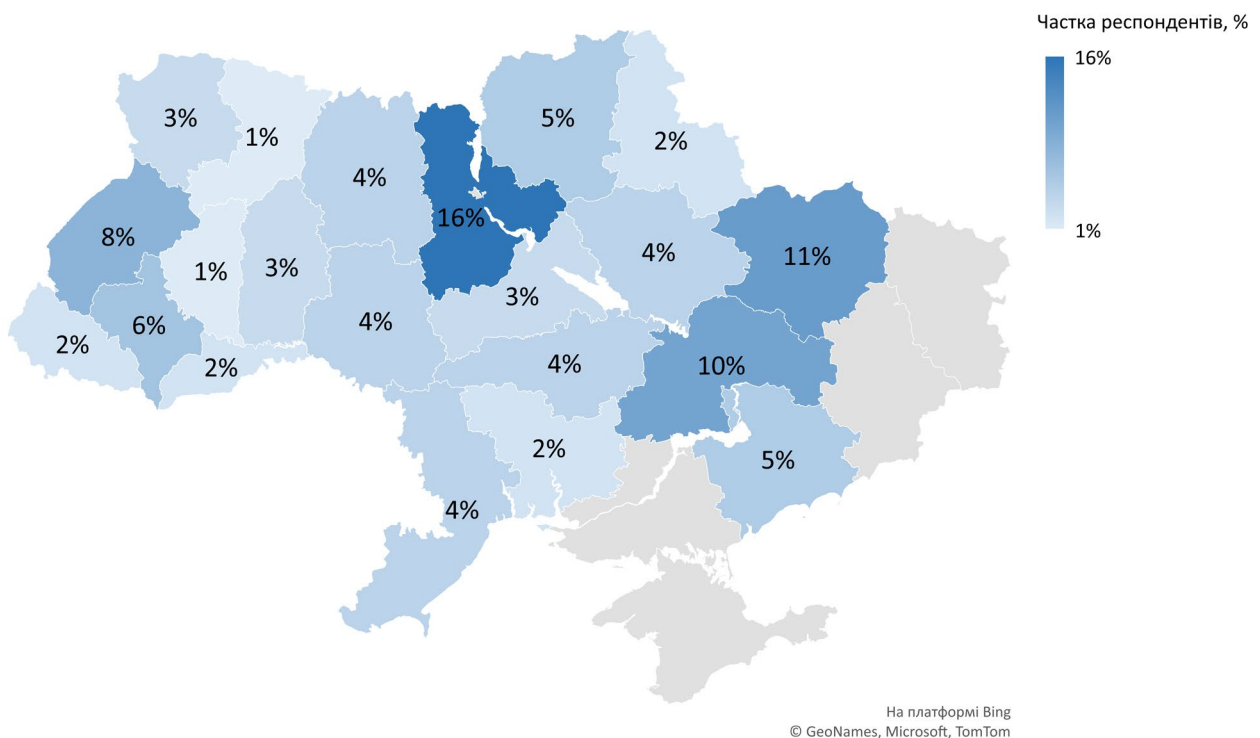
Розподіл респондентів за типами закладів:

Розподіл респондентів за формою власності закладів:

Розподіл учасників опитування (частка респондентів, %) за фактичним місцезнаходженням закладів фахової передвищої та вищої освіти, у яких вони навчаються та викладають:

Абсолютна більшість респондентів, які взяли участь в опитуванні, не змінювали свого місця перебування від початку війни – 75,3 % здобувачів освіти та 85,3 % викладачів. Кожен десятий (10,6 %) педагогічний, науково-педагогічний працівник та кожен шостий (17,6 %) здобувач освіти зазначили, що мають статус внутрішньо переміщеної особи. За кордоном перебувають 7,1 % учасників анкетування з числа здобувачів освіти та 4,1 % педагогічних, науково-педагогічних працівників:

**ЧИ ЗМІНИЛИ ВИ СВОЄ МІСЦЕ ПЕРЕБУВАННЯ ВІД ПОЧАТКУ
ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ?**

**ПОЧАТОК 2023/2024 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ:
ФОРМАТ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В УМОВАХ ПРОДОВЖЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ**

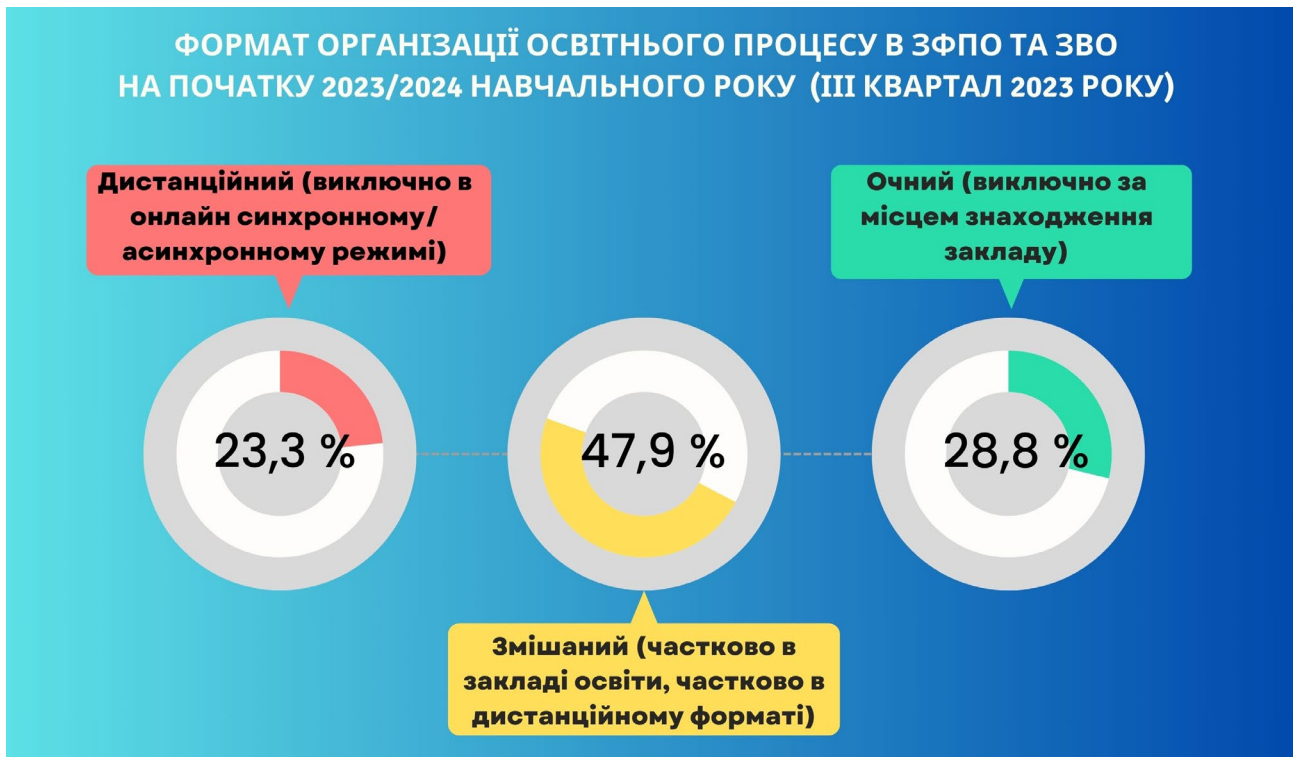
Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту» та «Про фахову передвищу освіту» визначено принципи автономії та самоврядування для закладів фахової передвищої та вищої освіти. Таким чином, вони самостійно вирішують питання щодо форми здобуття освіти та організації освітнього процесу, зокрема про застосування формату навчання, при цьому зважаючи на наявну практику роботи в умовах воєнного стану та необхідність гарантування безпечних умов навчання та праці для усіх учасників освітнього процесу.

За результатами попередніх опитувань з питань якості організації освітнього процесу в умовах війни, що проводились Службою у 2022 році, з'ясовано, що закладами освіти протягом місяця від початку повномасштабного вторгнення було максимально відновлено освітній процес – переважно в дистанційній формі (82 %). У деяких закладах, враховуючи особливості перебігу воєнного стану, було застосовано змішаний (очно-дистанційний) формат (18 %).

На початку 2022/2023 навчального року (вересень 2022 року) більше третини закладів фахової передвищої та вищої освіти країни (38,5 %) забезпечували освітній процес онлайн, 42,2 % – у змішаному форматі, а кожен п'ятий заклад освіти (19,3 %) – в аудиторіях (очно).

У другому півріччі 2022/2023 навчального року (березень, червень 2023 року) більшість закладів працювали у змішаному (очно-дистанційному) (53 %) та дистанційному (29 %) форматах. Майже у кожному п'ятому із закладів (18 %) було застосовано очний формат.

Щодо питання формату організації освітнього процесу у новому 2023/2024 навчальному році, з'ясовано:

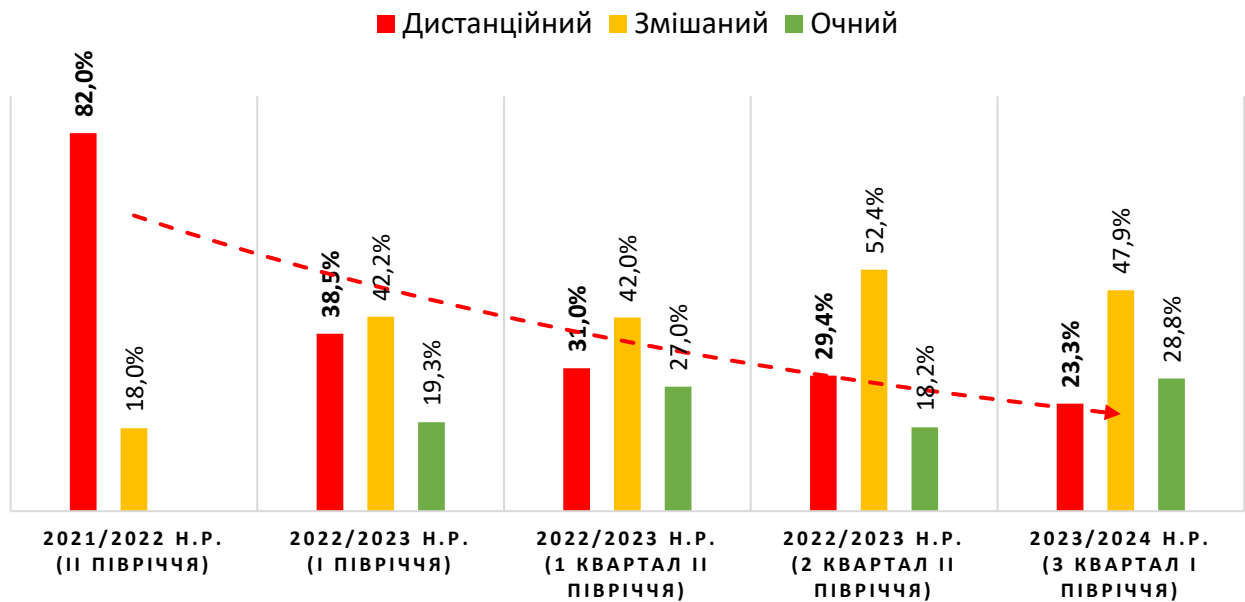
Отже, за результатами проведення Службою трьох кварталних онлайн-опитувань з актуальних питань організації освітнього процесу в 2023 році, встановлено, що протягом II півріччя 2022/2023 навчального року, з огляду на об'єктивні обставини, закладами освіти приймалися рішення щодо зміни поточного формату навчання, зокрема збільшувалась частка застосування змішаного формату роботи, на противагу дистанційному та очному.

Разом із тим, 2023/2024 навчальний рік розпочався в аудиторіях (очно) майже у третині (28,8 %) коледжів та вишів, а застосування дистанційного формату роботи значно скоротилося:

Формат організації освітнього процесу	1 квартал (II півріччя 2022/2023 навчального року)	2 квартал (II півріччя 2022/2023 навчального року)	3 квартал (I півріччя 2023/2024 навчального року)
Дистанційний	31,0 %	29,4 %	23,3%
Змішаний	42,0 %	52,4 %	47,9%
Очний	27,0 %	18,2 %	28,8%

Зауважимо, що протягом усього періоду від початку відновлення закладами освіти освітнього процесу в умовах воєнного стану (весна 2022 – осінь 2023) спостерігається значний спад (майже учетверо) застосування дистанційного формату роботи в усіх закладах вищої та фахової передвищої освіти країни:

**ЗАСТОСУВАННЯ ФОРМАТІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
(ЗА ПЕРІОДАМИ 2021/2022, 2022/2023 ТА 2023/2024
НАВЧАЛЬНИХ РОКІВ)**

Результати аналізу відповідей респондентів на згадане питання за **регіональним показником** свідчать про те, що серед можливих форматів організації освітнього процесу в умовах воєнного стану заклади освіти традиційно надають перевагу саме змішаному формату навчання, який є максимально наближеним до традиційного та дозволяє ефективно досягати бажаних результатів.

Більшою мірою застосовують цей режим заклади освіти, які здійснюють свою діяльність на відносно безпечних територіях, або ж ті, що були вимушено переміщені у зв'язку проведенням бойових дій або тимчасовою окупацією територій.

У тих закладах, які продовжують працювати на потенційно небезпечних територіях, навчання відбувається переважно дистанційно, що дозволяє у складних умовах організувати роботу учасників освітнього процесу безпечно, за власним графіком та у власному темпі.

Отримані результати вкотре дають підстави стверджувати, що безпекова ситуація у регіоні має безпосередній вплив на вибір закладами формату роботи, зокрема в новому 2023/2024 навчальному році.

Щодо питання вибору закладами формату роботи, залежно від місцезнаходження, варто звернути увагу на **динаміку цього процесу (вибору/зміни закладами освіти форматів роботи)** протягом усього періоду дії на території України воєнного стану:

відновити освітній процес із застосуванням змішаного формату у **II півріччі 2021/2022 навчального року** (за місяць після початку повномасштабного вторгнення) зміг майже кожен п'ятий (18 %) заклад освіти країни, і переважну більшість із них становили заклади західного регіону;

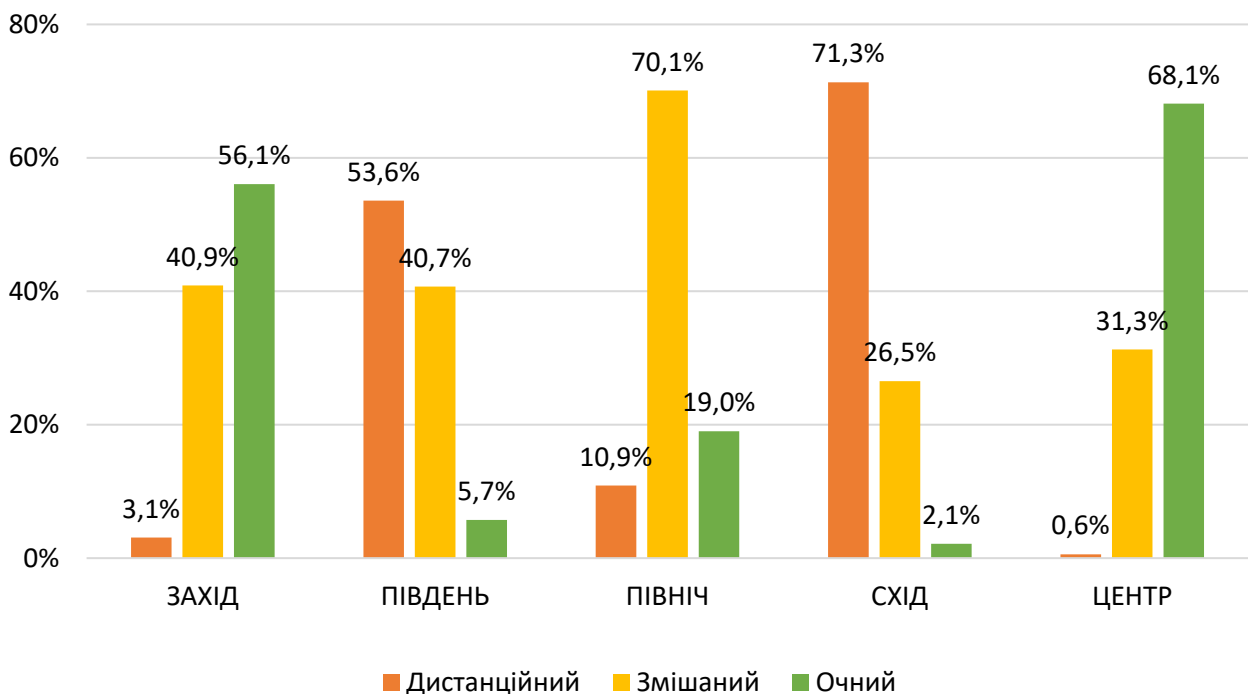
така ж ситуація спостерігалась і **на початку 2022/2023 навчального року (вересень 2022 року)**, коли безпекова ситуація дозволила лише закладам західних областей України успішно організувати роботу в змішаній (очно-дистанційній) (70 %) та меншою мірою в очній (30 %) формах;

у першому кварталі 2023 року – **на початку II півріччя 2022/2023 навчального року** – до них доєдналися заклади центрального (64 % у змішаній та 36 % в очній формах), північного (41 % і 20 %, відповідно) та частково південного регіонів (11 % у змішаній та 16 % в очній формах);

наприкінці 2022/2023 навчального року (у червні 2023 року) збільшилась частка застосування очного формату у центральному макрорегіоні (50 %), змішаного – в усіх інших. Також у цей період знизилась частка застосування очного формату на півночі (5 %) та заході (29 %), а на півдні та сході, згідно із відповідями респондентів, його не застосовували взагалі.

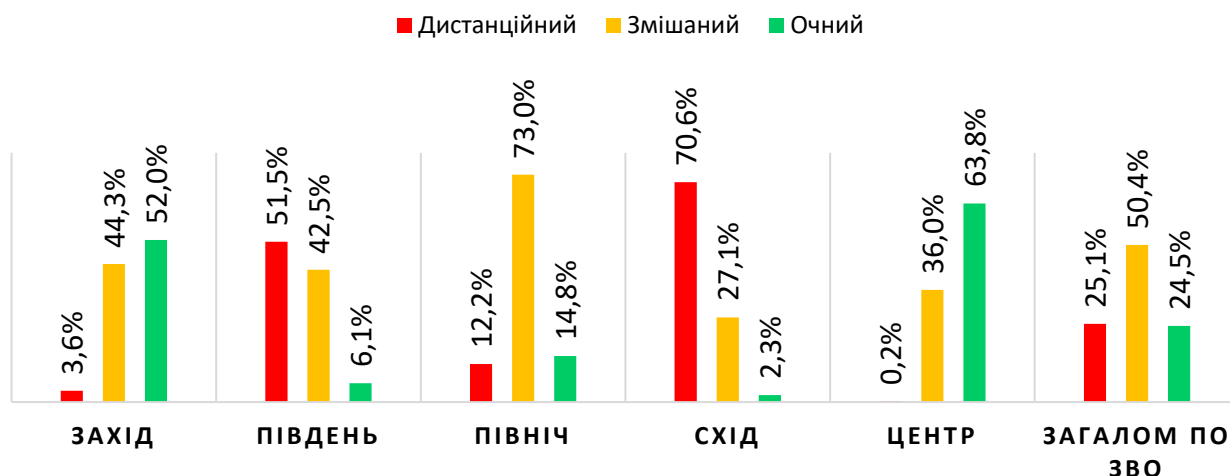
На початку ж 2023/2024 навчального року (вересень) більшість закладів освіти східного (71,3 %) та південного (53,6 %) регіонів, де зберігається щоденна загроза обстрілів, продовжують провадити освітній процес переважно у дистанційному форматі.

Майже удвічі, порівняно з показниками попереднього періоду, зростає частка застосування очного формату закладами західних областей (з 29 % наприкінці 2022/2023 н. р. до 56 % на початку нового 2023/2024 н.р.) та на третину – у центральному регіоні (з 50 % до 68,1 %). А кожен п'ятий (19 %) заклад, розташований на півночі країни, розпочав новий навчальний рік очно:

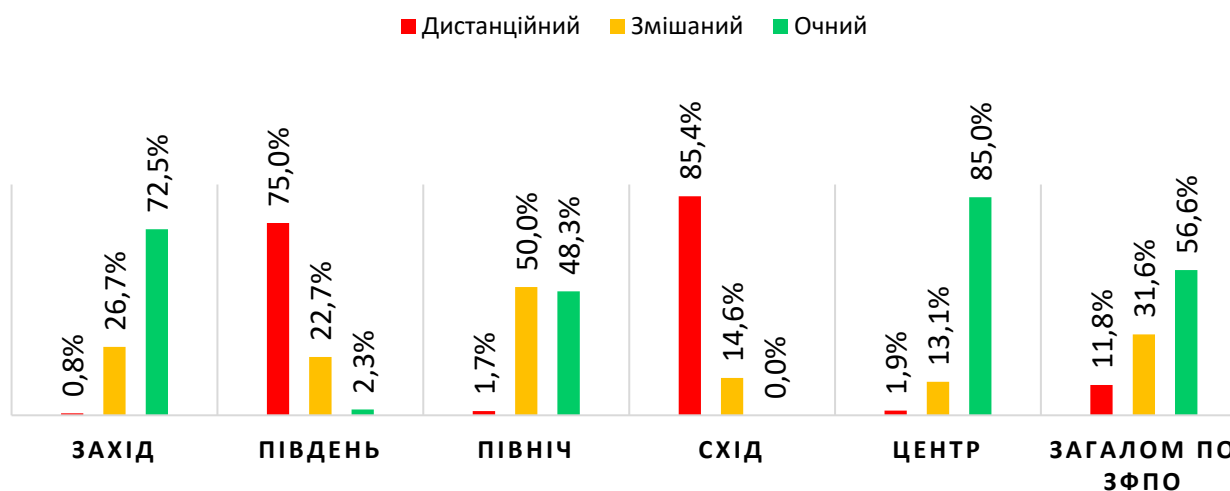

Регіональний розподіл застосування формату організації освітнього процесу за типами закладів наведено у двох наступних діаграмах:

ЗАКЛАДИ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ФОРМАТ РОБОТИ НА ПОЧАТКУ 2023/2024 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ (ІІІ КВАРТАЛ 2023 РОКУ, МАКРОРЕГІОНИ)

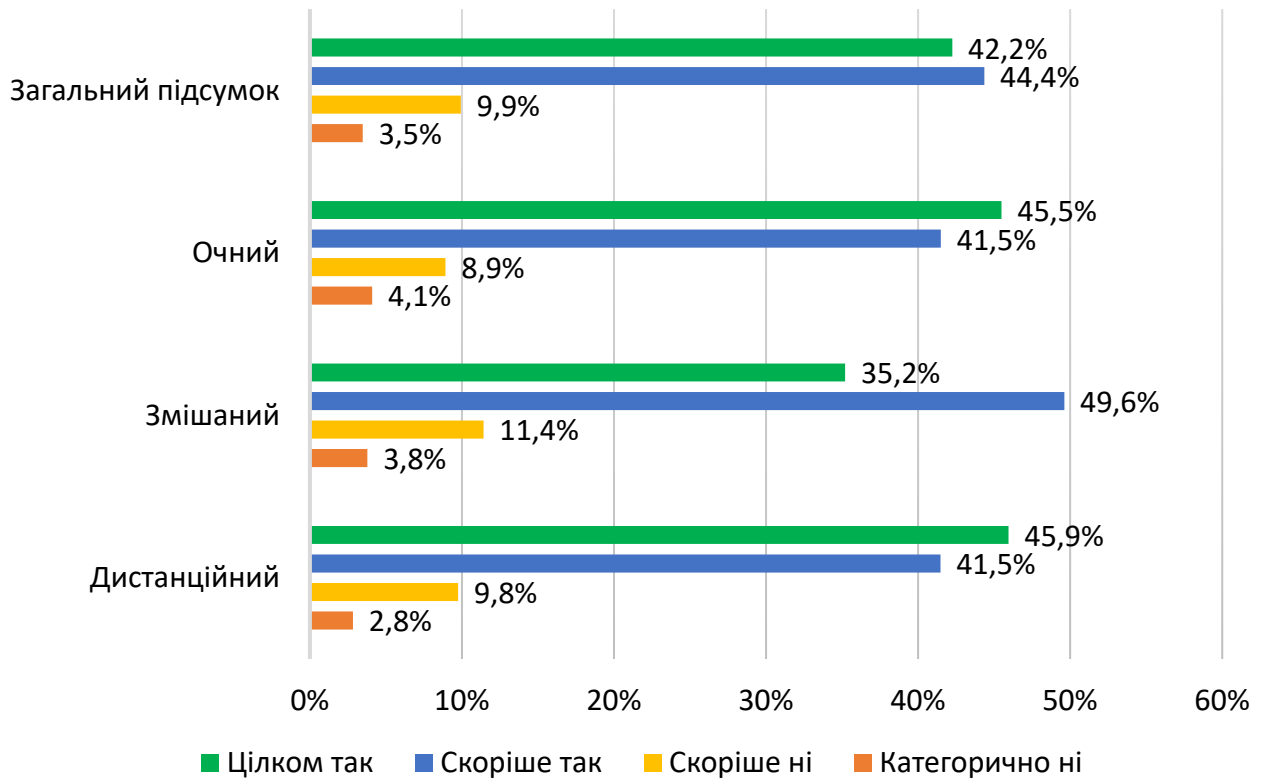
ЗАКЛАДИ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ: ФОРМАТ РОБОТИ НА ПОЧАТКУ 2023/2024 НАВЧАЛЬНОГО РОКУ (ІІІ КВАРТАЛ 2023 РОКУ, МАКРОРЕГІОНИ)

Отже, як свідчать результати опитування, на початку 2023/2024 навчального року удвічі більше закладів фахової передвищої освіти, які знаходяться у центральних, західних та північних областях, порівняно із закладами вищої освіти з тих же регіонів, застосували очний формат організації освітнього процесу.

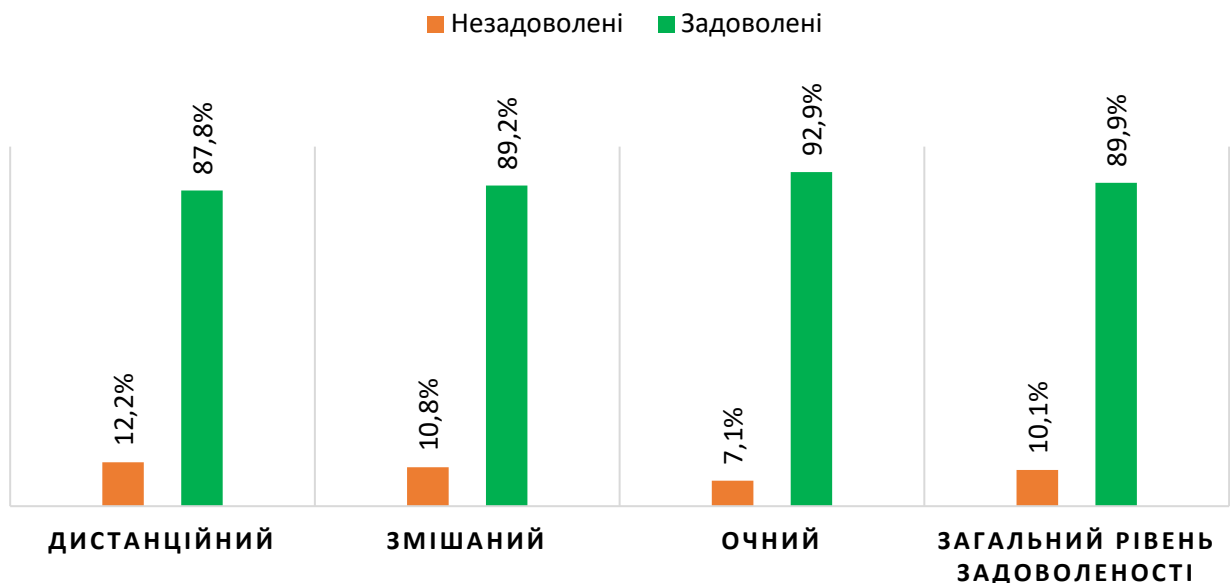
На запитання про те, **чи задоволені учасники опитування форматом організації освітнього процесу в нинішніх умовах**, більше двох третин з них (86,6 %) відповіли ствердно, незалежно від обраного закладом формату роботи. Зауважимо, що високий рівень задоволеності респондентів форматом організації освітнього процесу зберігається протягом декількох періодів поспіль:

**ЧИ ЗАДОВОЛЕНІ ВИ ФОРМАТОМ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТЬНОГО ПРОЦЕСУ В
НИНІШНІХ УМОВАХ? (ЗАГАЛЬНА ДУМКА РЕСПОНДЕНТІВ)**

Абсолютна більшість учасників опитування (89,9 %) із числа **педагогічних та науково-педагогічних працівників** зазначили, що задоволені обраним форматом, найбільш задоволеною категорією є викладачі (92,9 %), які розпочали новий навчальний рік у стінах закладів:

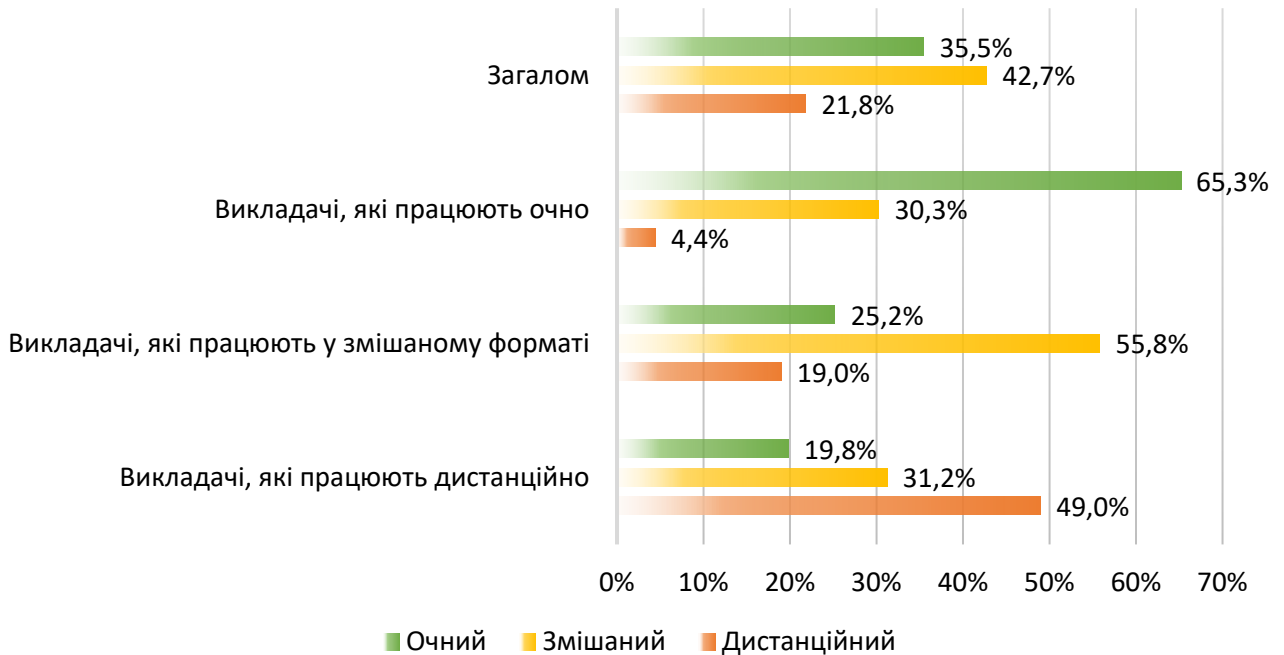
**ЧИ ЗАДОВОЛЕНІ ВИ ФОРМАТОМ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТЬНОГО
ПРОЦЕСУ В НИНІШНІХ УМОВАХ? (ВІДПОВІДІ ВИКЛАДАЧІВ)**

Разом із тим, майже третина викладачів (31,2 %), які нині працюють дистанційно, зауважили, що віддали би перевагу змішаному формату, а кожен п'ятий з них (19,8 %) бажав би працювати очно. І ця тенденція є незмінною протягом останнього календарного року.

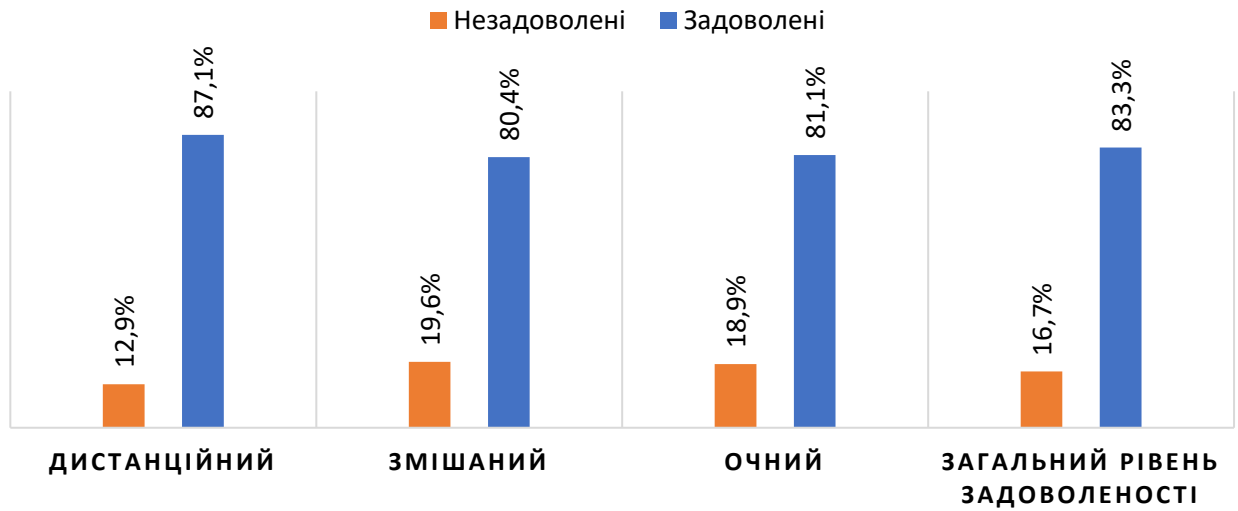
Зазначимо, що позиція викладачів щодо вибору дистанційного формату роботи дещо змінилась з початком нового навчального року: сьогодні кожен п'ятий (21,8 %) з усіх опитаних педагогічних та науково-педагогічних працівників обрав би дистанційний формат організації освітнього процесу, а в минулому періоді – наприкінці 2022/2023 навчального року – таку думку поділяв кожен сьомий (15,9 %) респондент. Загалом, більшість викладачів, які нині працюють у змішаному та очному режимах, підтримують обраний закладом формат роботи:

**ЯКОМУ ФОРМАТУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТЬОГО ПРОЦЕСУ
ВИ БИ ВІДДАЛИ ПЕРЕВАГУ?
(ВІДПОВІДІ ПЕДАГОГІЧНИХ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ)**

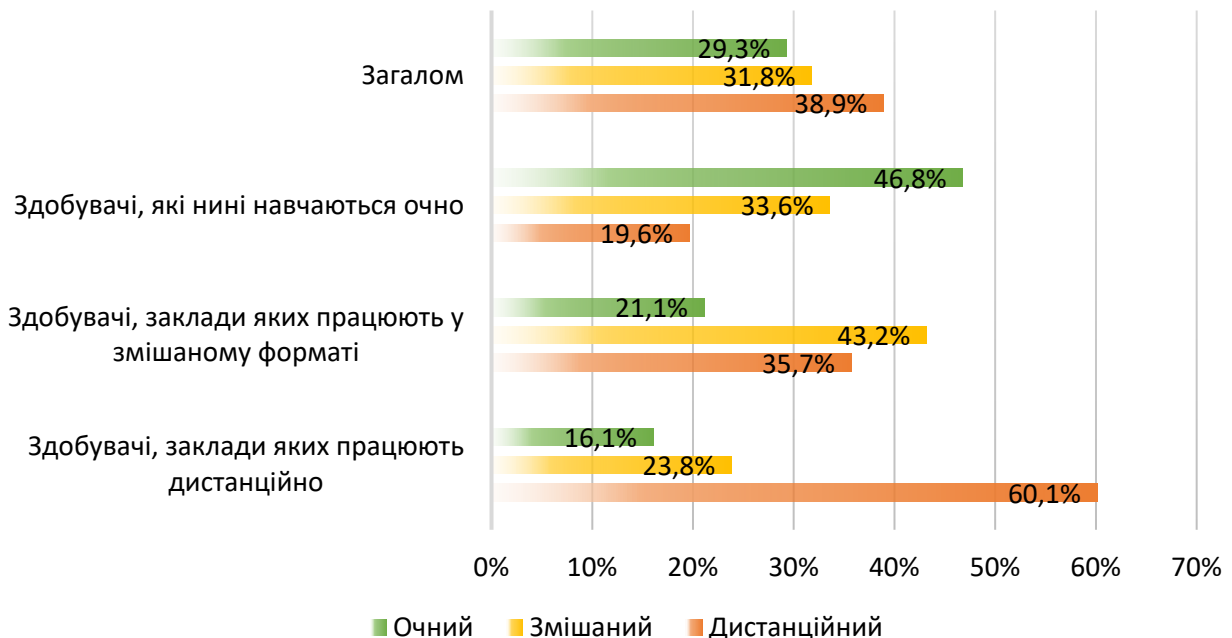
Щодо думки здобувачів фахової передвищої та вищої освіти зауважимо, що найбільше обраний закладом формат навчання підтримують студенти, які в нинішніх умовах навчаються дистанційно (87,1 %), що вкотре підтверджує висновки за результатами попередніх досліджень про незмінне (протягом 2020-2023 років) позитивне сприйняття студентами дистанційного навчання. Також зауважимо, що у порівнянні із результатами попереднього опитування (II квартал 2023 року), коли загальна частка задоволених форматом організації освітнього процесу здобувачів сягала трохи більше 80 %, у III кварталі 2023 року показник підтримки студентами обраних закладами форматів навчання не змінився:

ЧИ ЗАДОВОЛЕНІ ВИ ФОРМАТОМ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В НИНІШНІХ УМОВАХ? (ВІДПОВІДІ ЗДОБУВАЧІВ)

На початку 2023/2024 навчального року (III квартал 2023 року), як і в попередні періоди опитувань (I та II квартали 2023 року), більше третини (38,9 %) респондентів із числа здобувачів фахової передвищої та вищої освіти за можливості віддали б перевагу дистанційному навчанню, інші 61,1 % опитаних (майже в рівних долях) – очному та змішаному:

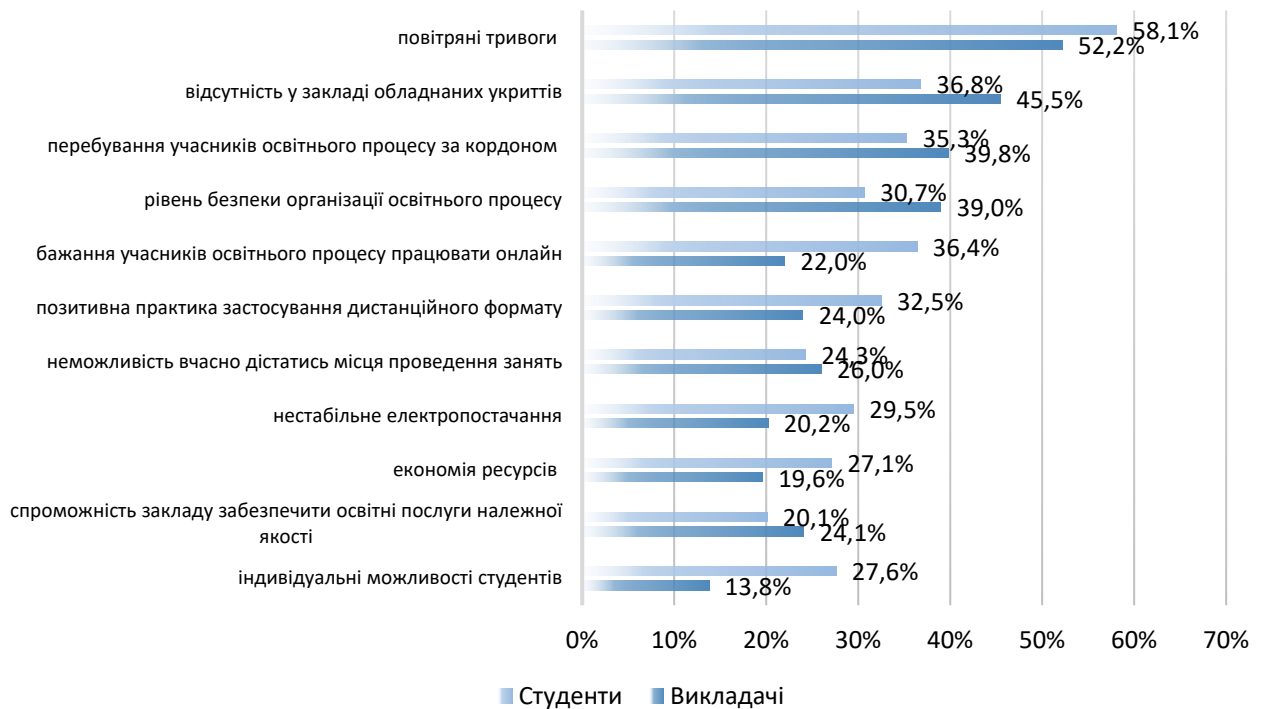
ЯКОМУ ФОРМАТУ НАВЧАННЯ ВИ БИ ВІДДАЛИ ПЕРЕВАГУ? (ВІДПОВІДІ СТУДЕНТІВ)

Отже, за результатами цього та попередніх досліджень підтверджено, що безпека учасників освітнього процесу стала визначальним чинником при виборі закладами оптимального формату роботи.

Серед інших чинників, які мають зумовлювати вибір закладами онлайн формату, на думку респондентів:

ЯКІ ЧИННИКИ МАЮТЬ ВПЛИВАТИ НА РІШЕННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ФОРМАТУ РОБОТИ У ЗАКЛАДІ?

На підставі отриманих відповідей сформовано рейтинг ключових факторів, за наявності яких, на думку учасників опитування, заклад освіти може приймати рішення про застосування дистанційного формату роботи:

Основними факторами, які мають зумовити вибір закладом освіти **очного або змішаного (очно-дистанційного) форматів навчання**, опитані вважають:

**ЯКІ ЧИННИКИ МАЮТЬ ВПЛИВАТИ НА РІШЕННЯ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ
ОЧНОГО АБО ЗМІШАНОГО ФОРМАТІВ РОБОТИ У ЗАКЛАДІ?**

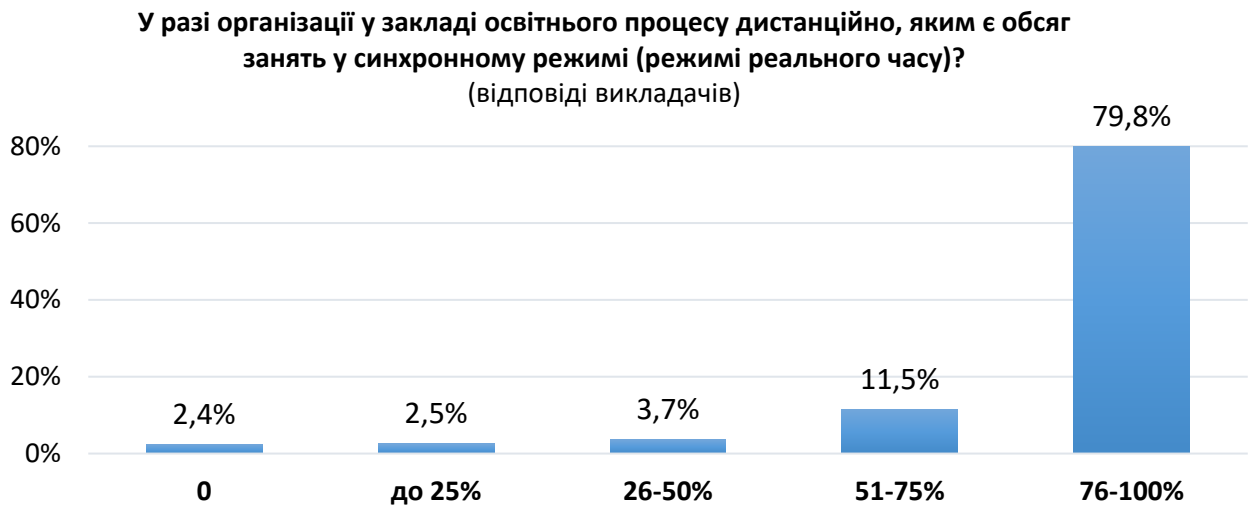

До топ-5 ключових факторів, наявність яких, на думку респондентів, може бути підставою для застосування **очного та змішаного форматів**, увійшли:

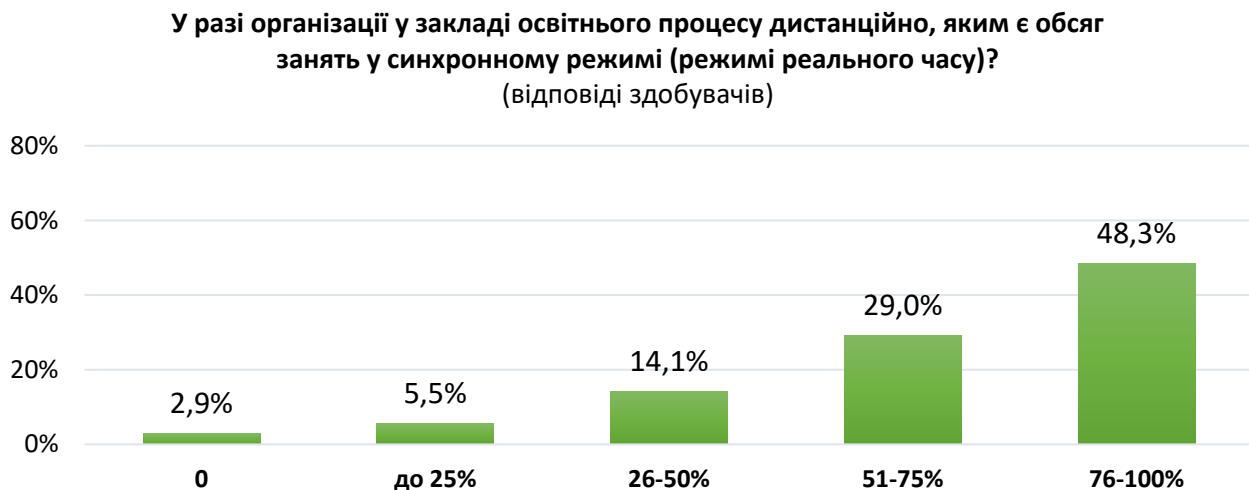

Одним із ключових індикаторів якісної взаємодії учасників освітнього процесу та, відповідно, належного забезпечення освітнього процесу саме в дистанційному форматі є забезпечення достатнього **обсягу занять у синхронному режимі** (спілкування учасників освітнього процесу, навчання та передача інформації в спільному електронному середовищі у режимі реального часу).

Більше ніж дві третини викладачів (79,8 %), які нині працюють у дистанційному форматі, зазначили, що переважна частка занять (на рівні 76-100 %) проводиться у синхронному режимі:

Однак, на такий високий показник **проведення занять в режимі реального часу** вкотре вказали менше половини здобувачів (48,8 %). Як повідомлялось раніше, такий фідбек від студентів є незмінним протягом декількох років поспіль. Ми пов'язуємо цю ситуацію з виявленою ще під час карантину проблемою низького рівня мотивації та, відповідно, самоорганізації здобувачів освіти, але разом із тим, отримані результати можуть свідчити про проблеми доступу здобувачів до відповідних каналів комунікації та відсутність можливості (з об'єктивних причин) брати участь у всіх синхронних заходах:

ОСВІТНІ ВТРАТИ У СФЕРАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ, СПРИЧИНЕНІ ВІЙНОЮ: ДУМКА ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Усі ризики та загрози, з якими стикнулася українська освіта протягом трьох останніх років, неминуче вплинули на темпи її розвитку та якість в цілому, а також на показники діяльності закладів освіти на місцях і результати навчання здобувачів.

Тема освітніх (навчальних) втрат та розривів, а також питання застосування конкретних методик їх вимірювання неодноразово обговорювались в рамках публічних заходів, проведених Службою у поточному році.

Зокрема, 6 вересня 2023 року було презентовано результати першого етапу реалізації пілотного проєкту з вивчення (моніторингу) якості освіти у закладах фахової передвищої освіти, який Службою було розпочато у травні 2023 року спільно з Державною установою «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти». Метою моніторингу є отримання об'єктивних даних про якість фахової передвищої освіти та забезпечення органів державної влади і громадськості статистичною й аналітичною інформацією. Натомість керівники закладів вищої та фахової передвищої освіти отримують змогу надавати свій відгук про найбільш ефективні форми компенсаторних інструментів задля зменшення освітніх втрат.

Цей проєкт буде реалізований протягом трьох років (2023-2025), за результатами дослідження розроблятимуться та впроваджуватимуться компенсаторні заходи та інструменти для надолуження втрат в освітньому процесі та результатах навчання. Вбачається, що моніторинг стане постійною акцією за власним бажанням закладів освіти в рамках розбудови внутрішньої і зовнішньої систем забезпечення якості освіти. Окрім того, за результатами згаданого вивчення формуватиметься щорічна доповідь про якість фахової передвищої освіти та її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства.

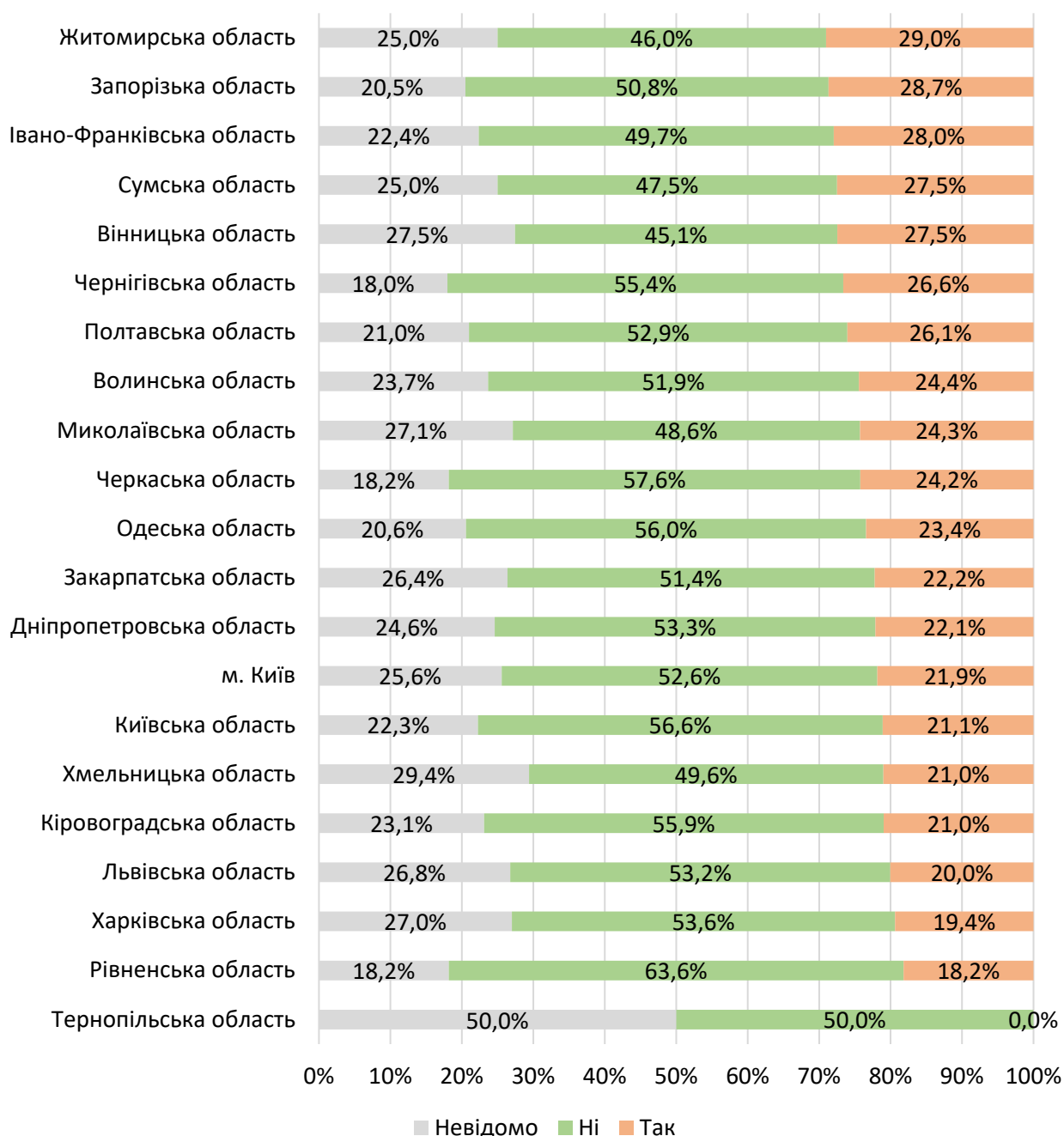
Інформаційно-аналітичні матеріали за результатами першого етапу пілотного проєкту з вивчення (моніторингу) якості освіти у закладах фахової передвищої освіти [оприлюднено](#) на офіційному сайті Служби.

У ході ж нинішнього опитування, проведеного серед педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів фахової передвищої та вищої освіти, в контексті цієї проблематики респондентам, серед іншого, було поставлене питання, **чи спостерігалися в освітньому процесі закладу втрати (прогалини) через війну**. І більше половини з них (52,8 %) зазначили, що не помітили будь-яких втрат (прогалин) в освітньому процесі. Ще майже чверть (23,1 %) учасників опитування вказали, що такі проблеми в освітньому процесі є; іншим 24,1 % про це невідомо:

Чи спостерігалися у Вашому закладі освіти втрати (прогалини) в освітньому процесі через війну?	Заклад вищої освіти	Заклад фахової передвищої освіти	Загальний підсумок
Невідомо	25,2%	17,4%	24,1%
Ні	52,6%	53,9%	52,8%
Так	22,2%	28,7%	23,1%

Щодо **регіонального аспекту** цього питання з'ясовано, що більшість викладачів, незалежно від місця розташування закладу освіти, оцінюють впливи воєнного стану на організацію освітнього процесу як такі, що **не спричинили масштабних освітніх втрат**:

Чи спостерігалися у Вашому закладі освіти втрати (прогалини) в освітньому процесі через війну?

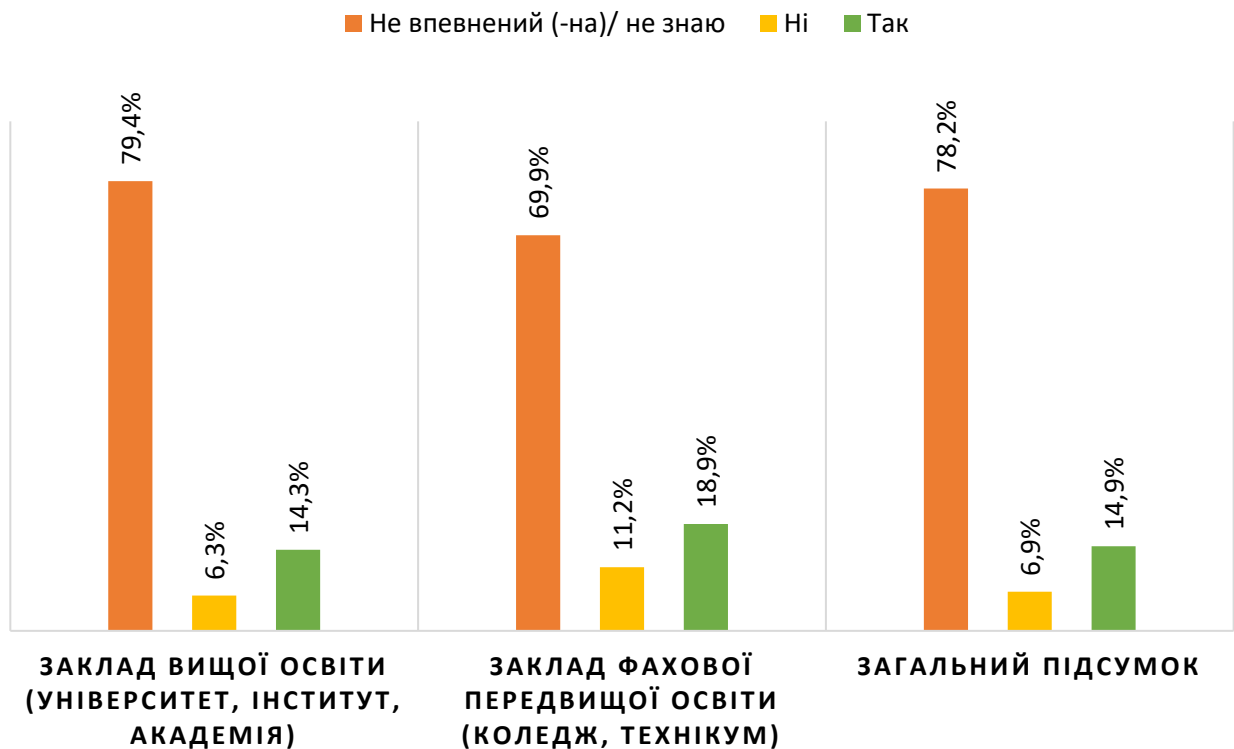

Так, в українських реаліях воєнний стан, оголошений ще до завершення загальнонаціонального карантину, на перший погляд, мав би спричинити освітні втрати аномального масштабу. Проте зауважимо, що за результатами досліджень, проведених Службою протягом усього періоду дії на території країни воєнного стану, **не спостерігалось критичних для систем вищої та фахової передвищої освіти ситуацій.**

Оскільки на державному рівні все ще відсутня консолідована інформація щодо освітніх втрат, адже вивчення цього питання триває, ми намагались з'ясувати, чи мають заклади освіти локальні достовірні дані щодо освітніх втрат, окрема чи знають про це викладачі.

З'ясовано, що абсолютна більшість респондентів (78,2 %) не впевнені або не знають про наявність валідної інформації щодо освітніх втрат у закладі, і тільки 14,3 % науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та 18,9 % викладачів закладів фахової передвищої освіти зазначили, що така інформація у закладах є:

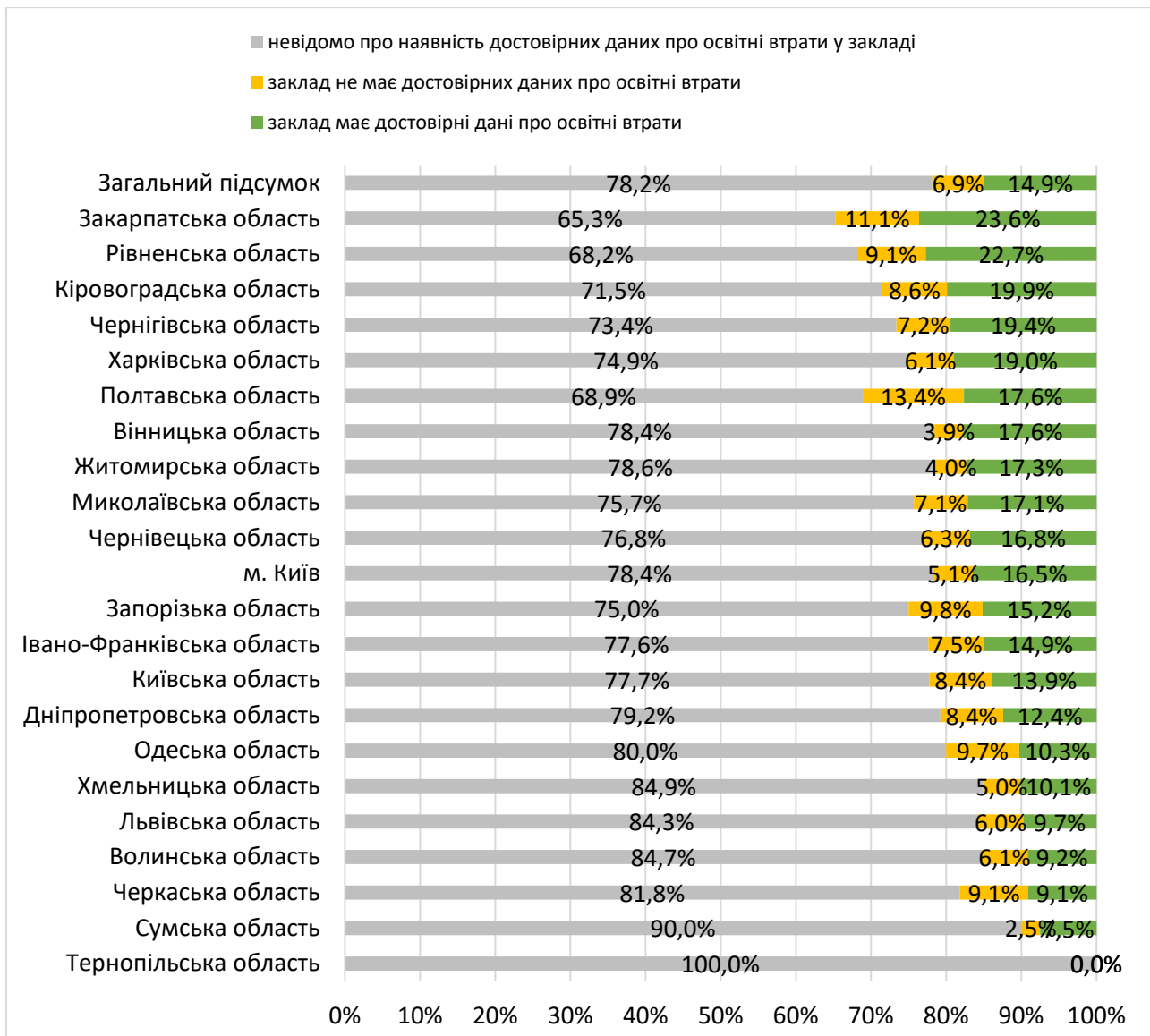
ЧИ МАЄ ВАШ ЗАКЛАД ЛОКАЛЬНІ ДОСТОВІРНІ ДАНІ ЩОДО ОСВІТНІХ ВТРАТ?

Разом із тим, саме викладачі закладів фахової передвищої освіти, які раніше повідомили, що спостерігали негативні впливи та, відповідно, спричинені ними прогалини в освітньому процесі, виявились більш поінформованими про процес збору та збереження інформації про освітні втрати на рівні закладу. І саме це, скоріше за все, стало підґрунтям для їхньої ствердної відповіді на попереднє питання:

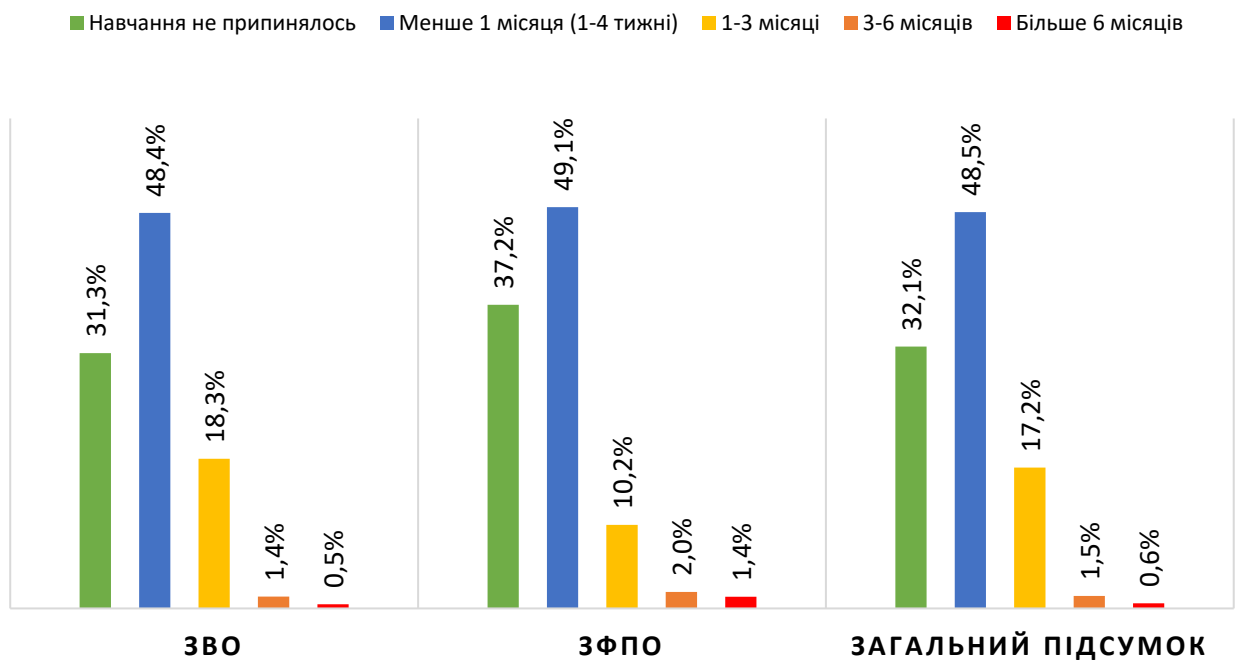
Наведемо також інформацію за регіональним показником:

Освітні (навчальні) втрати та розриви найчастіше виникають внаслідок тривалих пропусків занять, неефективного викладання, значних незапланованих перерв в навчанні, пов'язаних із соціальними кризами, війнами, природними катаклізмами тощо, і, таким чином, мають різний масштаб та, відповідно, різні наслідки. У зв'язку із цим вбачалося доречним питання про **тривалість вимушених перерв у роботі закладів вищої та фахової передвищої освіти**, спричинених повномасштабним вторгненням. Адже відомо, що вже за три тижні після введення воєнного стану заклади освіти країни максимально відновили освітній процес та надання послуг здобувачам, проте, були й вимушені (іноді достатньо тривалі) перерви у роботі.

Отже, майже половина респондентів (48,5 %) поінформували про тимчасове переривання освітнього процесу тривалістю до 1 місяця (від 1 до 4 тижнів), Кожен третій (32,1 %) з викладачів зазначив, що в його закладі освітній процес не припинявся взагалі, незважаючи на надзвичайно складні умови. Про перерву від 1 до 3 місяців зазначили 17,2 % опитаних, і лише незначна частка учасників опитування поінформували про вимушену перерву у роботі закладу понад три місяці (від 3 до 6 місяців – 1,5 %, від 6 місяців і більше – 0,6 %):

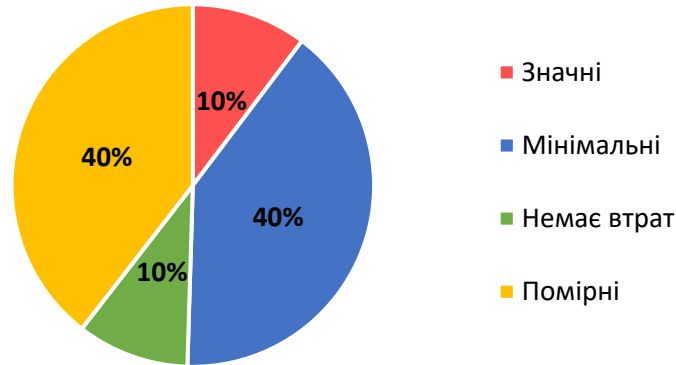
ЯКОЮ БУЛА ЗАГАЛЬНА ТРИВАЛІСТЬ ВИМУШЕНОЇ ПЕРЕРВИ У РОБОТІ (ПРИПИНЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З 24.02.2022) ВАШОГО ЗАКЛАДУ У ЗВ'ЯЗКУ З ПОВНОМАСШТАБНИМ ВТОРГНЕННЯМ?

Отримані дані пояснюють впевнену позицію викладацького складу як закладів фахової передвищої, так і вищої освіти щодо незначного рівня, на їхню думку, освітніх втрат в освітньому процесі, а також вказують на тимчасовість та обмеженість впливу надзвичайних обставин на роботу закладів освіти, **ефективний управлінський підхід і здатність до швидкої адаптації в складних умовах**, про що ми вже неодноразово наголошували у матеріалах попередніх досліджень.

Загалом, учасники опитування усвідомлюють наявність проблем, пов'язаних з освітніми втратами, та ризик їх негативного впливу на результати навчання. Так, кожен другий з опитаних (50 %) оцінює ситуацію для закладу як серйозну, відповідно, з помірним та високим рівнем освітніх втрат:

Рівень освітніх втрат, спричинених війною, у ЗВО та ЗФПО (оцінка викладачів)

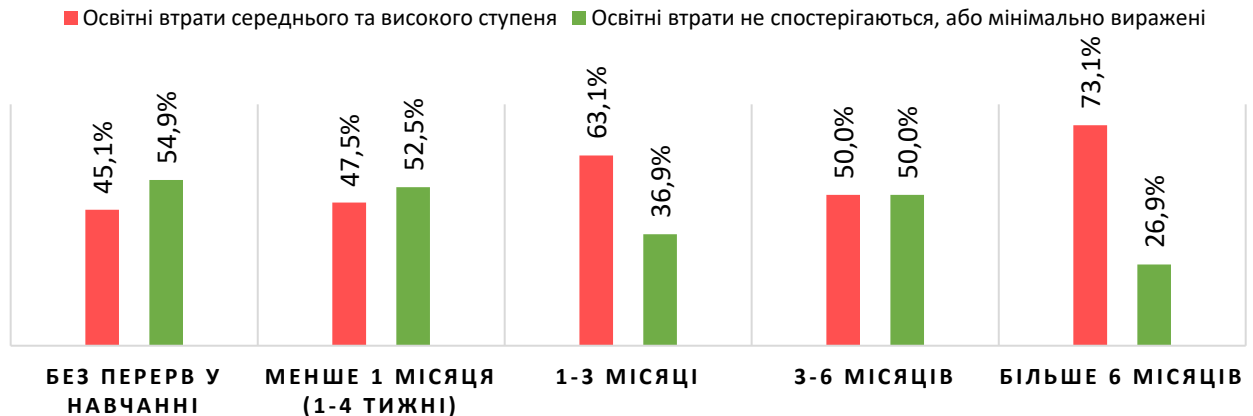
Оцінка учасниками опитування ступеня освітніх втрат в цілому відображає актуальний стан сфери, а також розуміння нинішньої ситуації. Разом із тим, у своїх відповідях викладачі як закладів вищої, так і фахової передвищої освіти опираються здебільшого на особистий досвід, а також контекст та особливості роботи кожного із закладів в нинішній ситуації, адже соціально-економічні умови, політична стабільність, доступ до ресурсів та інші фактори значною мірою впливають на рівень освітніх втрат:

РІВЕНЬ ОСВІТНІХ ВТРАТ, СПРИЧИНЕНИХ ВІЙНОЮ, У ЗВО ТА ЗФПО (ОЦІНКА ВИКЛАДАЧІВ)

За результатами аналізу відповідей також прослідковано деяку залежність рівня освітніх втрат від тривалості вимушеної перерви у навчанні під час війни. Так, у закладах освіти, які надовго припиняли навчання, проблема освітніх втрат постала гостріше:

**ЗАГАЛЬНИЙ РІВЕНЬ ОСВІТНІХ ВТРАТ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ, ЗАЛЕЖНО
ВІД ТРИВАЛОСТІ ВИМУШЕНОЇ ПЕРЕРВИ У НАВЧАННІ В ПЕРІОД
ВОЄННОГО СТАНУ (ДУМКА ВИКЛАДАЧІВ)**

Найбільш поширеною проблемою, на думку викладачів, з якою закладам освіти довелось стикнутися при відновленні освітнього процесу після вимушеної перерви, став значний рівень емоційного навантаження як здобувачів освіти, так і самих педагогів, що негативно вплинуло на загальний психоемоційний фон і, відповідно, позначилось на успішності в навчанні та роботі:

**ПРОБЛЕМИ, ЩО ВИНИКЛИ В ПРОЦЕСІ ВІДНОВЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
ПІСЛЯ ВИМУШЕНОЇ ПЕРЕРВИ У РОБОТІ ЧЕРЕЗ ВІЙНУ (ДУМКА ВИКЛАДАЧІВ)**

З метою вирішення згаданих проблем, які виникли внаслідок вимушеного тимчасового припинення освітнього процесу, у багатьох закладах освіти застосовані відповідні заходи реагування, зокрема для забезпечення підтримки студентів (надання необхідних матеріалів та консультацій, заходи для сприяння відновленню соціального та емоційного благополуччя тощо).

Серед перспективних заходів для подолання освітніх втрат та поліпшення освітнього процесу в майбутньому більшість учасників освітнього процесу сьогодні розглядають розвиток інноваційних методик навчання, залучення додаткових ресурсів та фінансування, посилення співпраці з іншими освітніми закладами та організаціями.

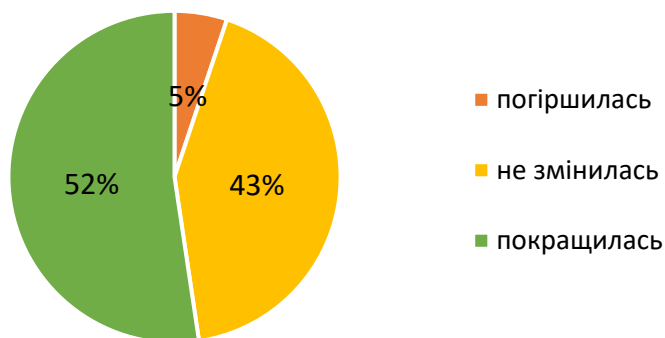
ЯКІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В 2023/2024 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Результати, отримані Службою під час попередніх опитувань з питань забезпечення якості освіти, неодноразово ставали підтвердженням надзвичайної **гнучкості та адаптивності закладів фахової передвищої та вищої освіти** в умовах системних змін та перетворень, адже вони, маючи досвід роботи як онлайн, так і за змішаною системою, отриманий в роки карантину, змогли оперативно відреагувати на виклики воєнного часу та, з урахуванням безпекової ситуації у регіоні й потреб учасників освітнього процесу, належним чином організувати роботу.

Результати трьох кварталних опитувань, проведених у березні, червні та вересні 2023 року, вказують на **належний рівень надання закладами освітніх послуг** у складних воєнних умовах. Під час нинішнього опитування абсолютна більшість респондентів як із числа викладачів (95 %), так і студентів (91 %) позитивно оцінили організацію освітнього процесу на початку 2023/2024 навчального року в порівнянні з аналогічним періодом попереднього.

Так, більшість респондентів з числа педагогічних і науково-педагогічних працівників (52 %) вважають, що **рівень якості освітніх послуг** кращий, ніж на початку попереднього навчального року, а 43 % з них зазначили, що рівень організації освітнього процесу, порівняно з показниками вересня 2022 року, не змінився. На погіршення ж якості організації освітнього процесу вказали лише 5 % викладачів:

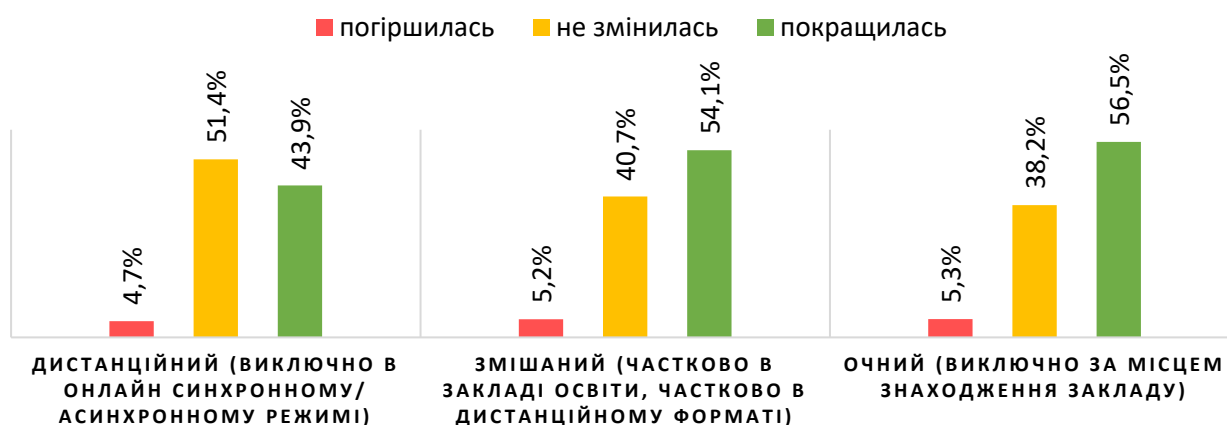
Як змінилась якість організації освітнього процесу у закладах освіти в цьому навчальному році у порівнянні з попереднім (думка викладачів)

Більшість здобувачів (51 %), на відміну від педагогічних та науково-педагогічних працівників коледжів та вишів, зауважили, що рівень надання закладами освітніх послуг у новому навчальному році є аналогічним до попереднього, а 40 % з них вважають, що якість освітніх послуг у вересні 2023 року краща, ніж на початку попереднього навчального року (вересень 2022). Кожен десятий з опитаних (9 %) впевнений, що освітній процес погіршився.

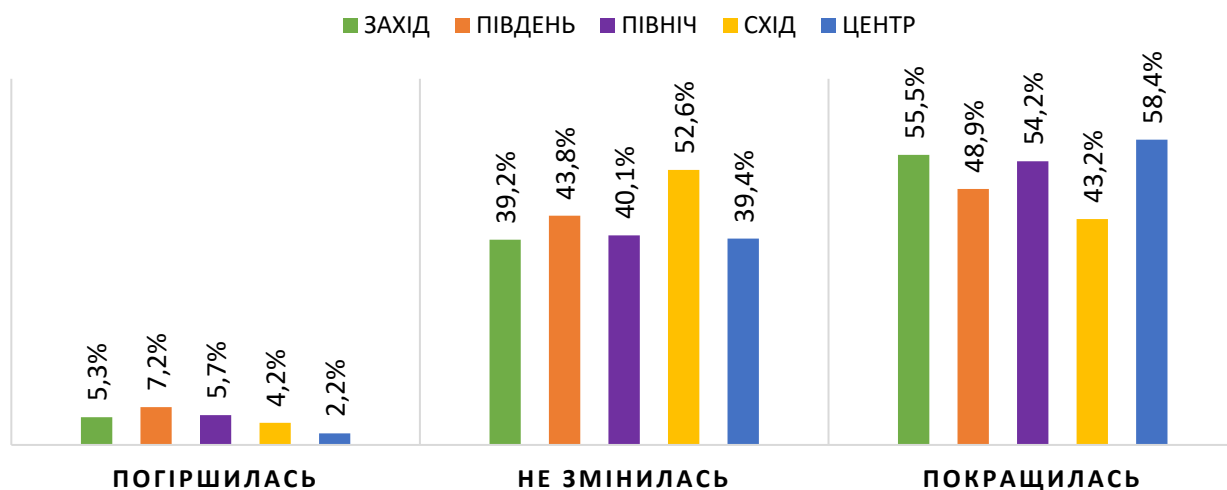
Щодо питання оцінки учасників опитування із числа викладачів **якості організації освітнього процесу в цьому навчальному році (у порівнянні з попереднім) за форматами роботи закладів**, зауважимо, що про позитивні зміни в організації освітнього процесу протягом останнього календарного року зазначають саме ті з респондентів (56,5 %), які нині працюють у стінах закладів, а про відсутність такої динаміки – викладачі (51,4 %), які забезпечують освітній процес в онлайн форматі:

ЗМІНА У 2023/2024 Н.Р. РІВНЯ ЯКОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ, ЗАЛЕЖНО ВІД ФОРМАТУ РОБОТИ (ДУМКА ВИКЛАДАЧІВ)

Щодо думки учасників опитування з різних регіонів про те, **як змінилась якість організації освітнього процесу протягом року**, з'ясовано, що найменша частка викладачів, які зазначили про покращення якості організації освітнього процесу, припадає на регіони (схід та південь країни), у яких спостерігається найбільш складна безпекова ситуація:

ЗМІНА РІВНЯ ЯКОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ, ЗАЛЕЖНО ВІД МІСЦЯ ПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗВО ТА ЗФПО (ДУМКА ВИКЛАДАЧІВ)

Окремо зауважимо, що ані обраний формат роботи, ані місцезнаходження закладу освіти суттєво не вплинули на думку здобувачів про якість організації освітнього процесу в цьому навчальному році (що корелюється з результатами попередніх двох опитувань, проведених у березні та червні):

Регіон закладу освіти, тип ЗО, формат організації освітнього процесу на початку 2023/2024 н. р.		Оцінка здобувачами якості організації освітнього процесу на початку навчального року у порівнянні з аналогічним періодом попереднього:		
		<i>погіршилася</i>	<i>не змінилася</i>	<i>покращилася</i>
ЗАХІД	ЗАГАЛОМ	12,3%	51,4%	36,4%
	ЗВО	13,6%	50,2%	36,2%
	Дистанційний	4,3%	45,7%	50,0%
	Змішаний	8,2%	52,8%	39,0%
	Очний	17,0%	50,4%	32,6%
	ЗФПО	8,5%	54,7%	36,8%
	Дистанційний	5,3%	31,6%	63,2%
	Змішаний	5,3%	66,7%	28,1%
	Очний	9,4%	53,8%	36,8%
ПІВДЕНЬ	ЗАГАЛОМ	6,9%	50,6%	42,6%
	ЗВО	7,1%	52,0%	40,8%
	Дистанційний	5,3%	53,8%	40,9%
	Змішаний	12,8%	47,0%	40,3%
	Очний	21,4%	35,7%	42,9%
	ЗФПО	3,2%	30,6%	66,1%
	Дистанційний	3,4%	31,0%	65,5%
	Змішаний	0,0%	0,0%	100,0%
	Очний	0,0%	50,0%	50,0%
ПІВНІЧ	ЗАГАЛОМ	11,7%	49,7%	38,6%
	ЗВО	9,7%	52,5%	37,8%
	Дистанційний	8,5%	54,9%	36,6%
	Змішаний	12,5%	46,0%	41,5%
	Очний	7,4%	59,1%	33,6%
	ЗФПО	15,1%	44,8%	40,1%
	Дистанційний	10,5%	32,9%	56,6%
	Змішаний	10,4%	50,7%	38,9%
	Очний	20,5%	42,6%	37,0%
СХІД	ЗАГАЛОМ	5,5%	52,5%	42,1%
	ЗВО	5,4%	52,4%	42,2%
	Дистанційний	5,2%	51,7%	43,1%
	Змішаний	7,4%	55,1%	37,5%
	Очний	4,1%	53,7%	42,1%
	ЗФПО	5,8%	53,3%	40,8%
	Дистанційний	5,9%	52,5%	41,5%
	Змішаний	0,0%	100,0%	0,0%
	Очний	0,0%	100,0%	0,0%
ЦЕНТР	ЗАГАЛОМ	8,1%	51,4%	40,5%
	ЗВО	8,9%	51,6%	39,5%
	Дистанційний	7,4%	42,6%	50,0%
	Змішаний	11,6%	51,3%	37,1%
	Очний	8,0%	52,5%	39,5%
	ЗФПО	6,6%	51,0%	42,4%
	Дистанційний	14,3%	71,4%	14,3%
	Змішаний	7,7%	48,7%	43,6%
	Очний	6,4%	50,8%	42,8%
ЗАГАЛЬНИЙ ПІДСУМОК		9,0%	51,1%	39,9%

Питання забезпечення безперешкодного **отримання учасниками освітнього процесу необхідної інформації (якість внутрішньої комунікації)** також досліджується Службою протягом декількох років.

Отримані дані свідчать, що від початку воєнного стану заклади освіти намагались оперативно реагувати на проблему налагодження взаємодії між учасниками освітнього процесу, що виникла внаслідок повномасштабного вторгнення, вживали заходів задля встановлення зв'язку з усіма працівниками та здобувачами освіти, забезпечення їхньої участі в освітньому процесі з урахуванням місця перебування. І масова зміна місця перебування учасників освітнього процесу протягом лютого-березня 2022 року стала однією з ключових проблем, а її наслідком уже наприкінці 2021/2022 – на початку 2022/2023 навчального року – неможливість встановлення зв'язку або неактуальні терміни інформування.

Іншою проблемою, яку ми прослідкували у ході проведення онлайн-опитувань щодо організації освітнього процесу в умовах війни, був загальний низький рівень задоволеності учасників освітнього процесу оперативністю їхнього інформування з організаційних питань.

За результатами згаданих досліджень Службою, серед іншого, було рекомендовано закладам освіти сприяти покращенню стану оприлюднення інформації на офіційних веб-ресурсах та сторінках в соціальних мережах закладів та їхніх структурних підрозділів, забезпечити оперативне інформування здобувачів освіти про актуальні посилання на такі електронні ресурси та контакти відповідальних осіб.

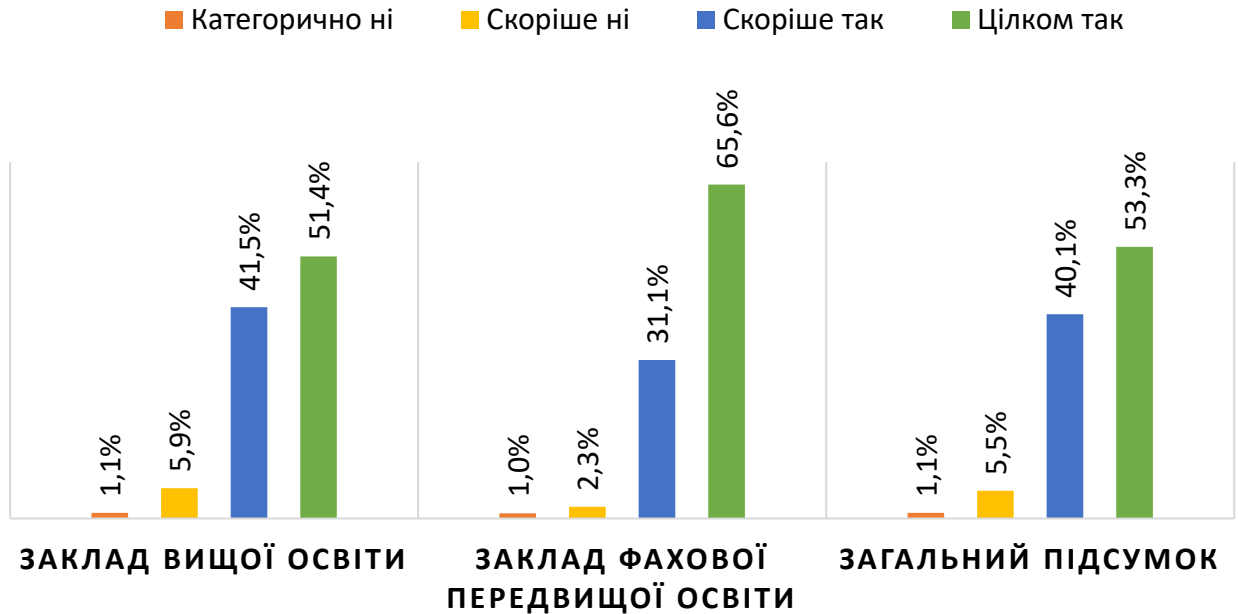
Окремо зазначимо, що нині офіційні веб-сайти закладів освіти, незважаючи на деякі нарікання учасників освітнього процесу на незручне розміщення інформації, є досить популярними та дозволяють успішно віднайти відповіді на ті чи інші питання – майже кожен другий респондент (43 %) з числа здобувачів початкових курсів вказав, що звертався до цього джерела інформації під час вирішення проблемних ситуацій, зокрема під час вступу.

І такий результат для сфери вищої освіти цілком корелюється з даними Служби щодо стану оприлюднення на офіційних веб-сайтах закладів вищої освіти визначених законодавством документів та інформації.

Так, під час формування та [оприлюднення переліку закладів вищої освіти за ступеннями ризику](#), відстежено стрімку позитивну динаміку за одним із критеріїв – абсолютна більшість вишів на належному рівні забезпечили оприлюднення інформації для своєї цільової аудиторії (99% у 2022-му та 98% у 2023 роках).

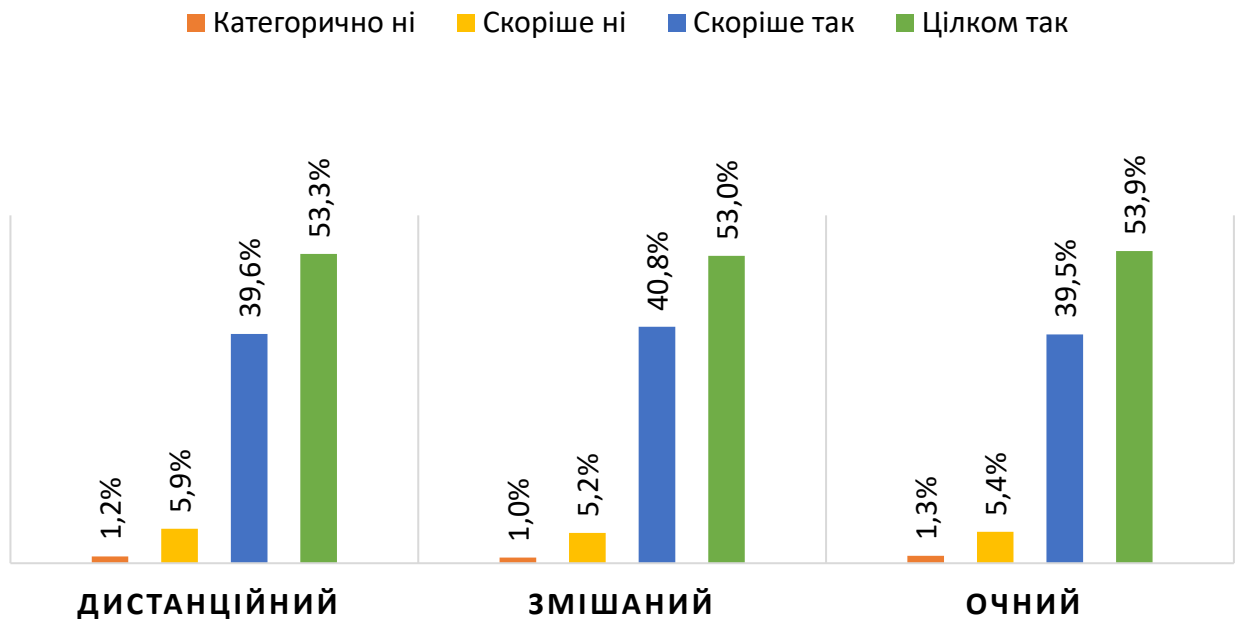
Результати нинішнього квартального онлайн-анкетування, як і двох попередніх (проведених у березні та червні 2023 року), свідчать, що загальний **рівень задоволеності викладачів оперативністю інформування їх з питань організації освітнього процесу**, незалежно від типу закладу та обраного формату роботи, залишається стабільно високим: частка педагогічних та науково педагогічних працівників, які позитивно оцінюють комунікацію зі своїми закладами, становить 93-96 %:

**ЧИ ЗАДОВОЛЕНІ ВИ ОПЕРАТИВНІСТЮ ІНФОРМУВАННЯ ВАС
ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ З ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ? (ВІДПОВІДІ ВИКЛАДАЧІВ, РОЗПОДІЛ ЗА ТИПАМИ
ЗАКЛАДІВ)**

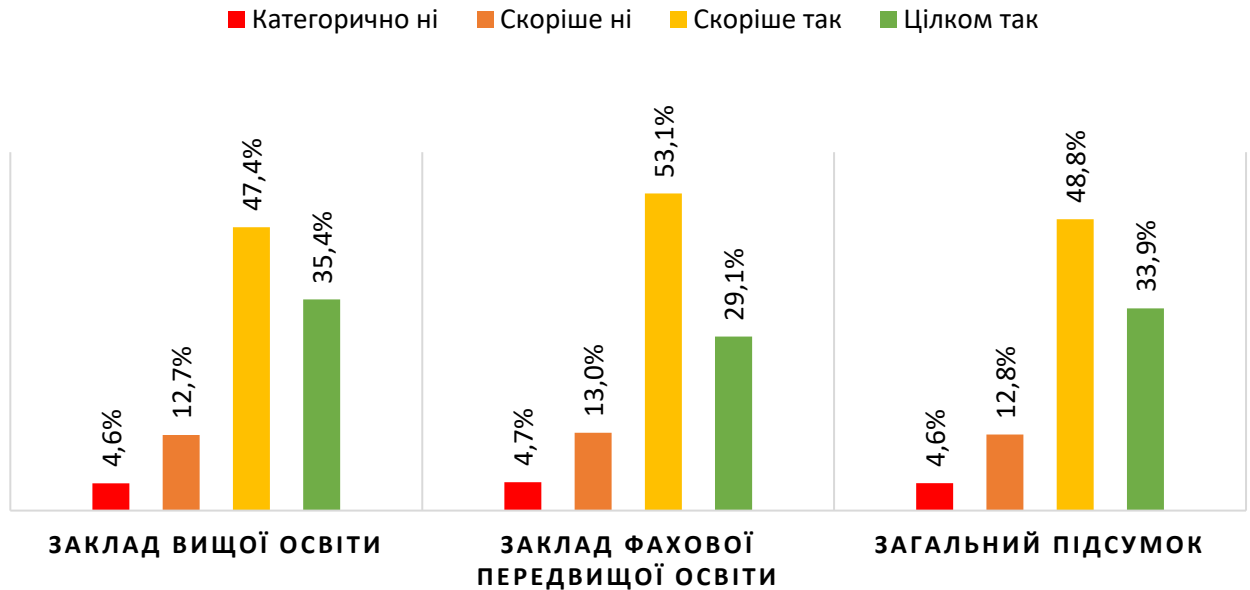
Привертає увагу єдність думки педагогічних та науково педагогічних працівників про якість внутрішньої комунікації закладів освіти в нинішніх умовах:

**ЧИ ЗАДОВОЛЕНІ ВИ ОПЕРАТИВНІСТЮ ІНФОРМУВАННЯ З
ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ?
(ВІДПОВІДІ ВИКЛАДАЧІВ, ФОРМАТ РОБОТИ ЗАКЛАДУ)**

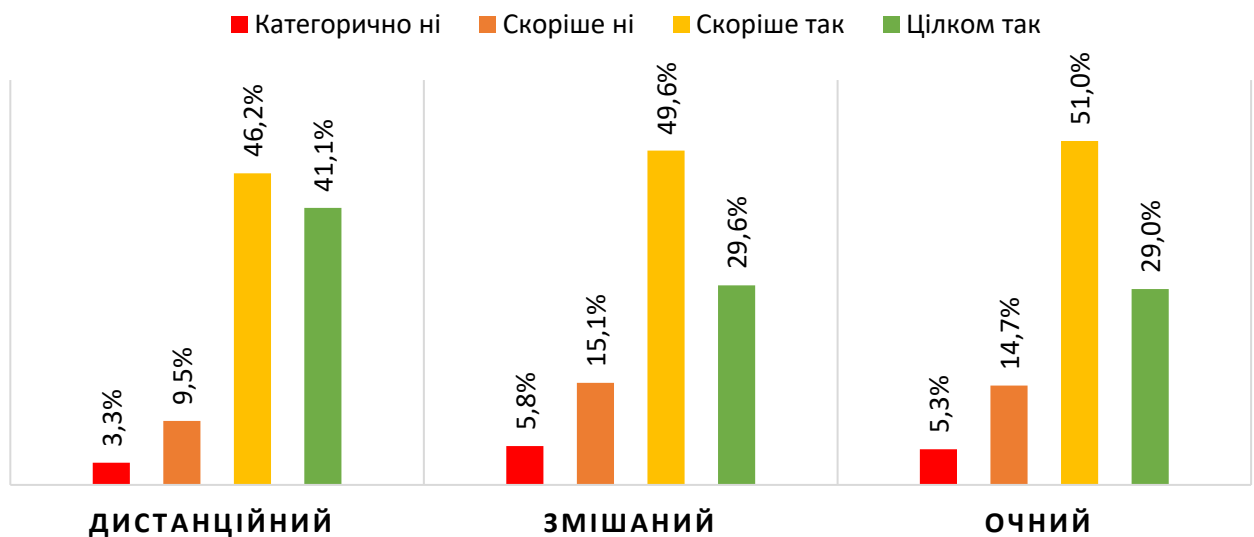

Позиція ж студентів щодо цього питання залишається стабільною протягом року (показники рівня задоволеності, отримані Службою у II кварталі 2023 року, залишилися незмінними і в III кварталі): 82,7 % здобувачів, незалежно від формату навчання, досить високо оцінюють якість комунікації із своїм закладом. Водночас, 17,4 % здобувачів зазначили, що незадоволені рівнем інформування:

**ЧИ ЗАДОВОЛЕНІ ВИ ОПЕРАТИВНІСТЮ ІНФОРМУВАННЯ
ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ З ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ? (ВІДПОВІДІ ЗДОБУВАЧІВ, ЗА ТИПАМИ ЗАКЛАДІВ)**

**ЧИ ЗАДОВОЛЕНІ ВИ ОПЕРАТИВНІСТЮ ІНФОРМУВАННЯ
ЗАКЛАДОМ ОСВІТИ З ПИТАНЬ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ? (ВІДПОВІДІ ЗДОБУВАЧІВ, З УРАХУВАННЯМ
ФОРМАТУ НАВЧАННЯ)**

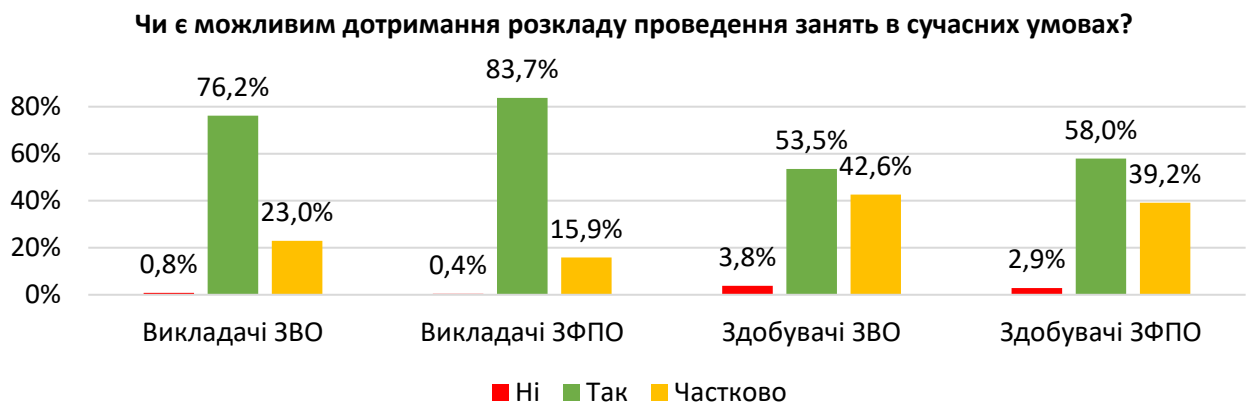
Зведену інформацію щодо рівня задоволеності респондентів оперативністю інформування з питань організації освітнього процесу у розрізі типів закладів освіти та формату організації освітнього процесу наводимо у таблиці:

Чи задоволені Ви оперативністю інформування з питань організації освітнього процесу?	Категорично ні		Скоріше ні		Скоріше так		Цілком так	
	Викладачі	Студенти	Викладачі	Студенти	Викладачі	Студенти	Викладачі	Студенти
Заклад вищої освіти	1,1%	4,6%	5,9%	12,7%	41,5%	47,4%	51,4%	35,4%
Дистанційний	1,1%	3,3%	6,2%	9,6%	40,7%	45,9%	52,0%	41,2%
Змішаний	1,0%	5,9%	5,6%	15,4%	41,9%	48,9%	51,6%	29,8%
Очний	1,4%	5,5%	6,5%	15,3%	41,5%	48,8%	50,6%	30,4%
Заклад фахової передвищої освіти	1,0%	4,7%	2,3%	13,0%	31,1%	53,1%	65,6%	29,1%
Дистанційний	2,4%	2,9%	2,4%	8,0%	23,2%	49,6%	72,0%	39,5%
Змішаний	0,5%	5,2%	1,8%	14,0%	29,7%	51,9%	68,0%	28,9%
Очний	1,0%	5,0%	2,5%	13,8%	33,6%	54,2%	62,8%	27,0%
Загальний підсумок	1,1%	4,6%	5,5%	12,8%	40,1%	48,8%	53,3%	33,9%

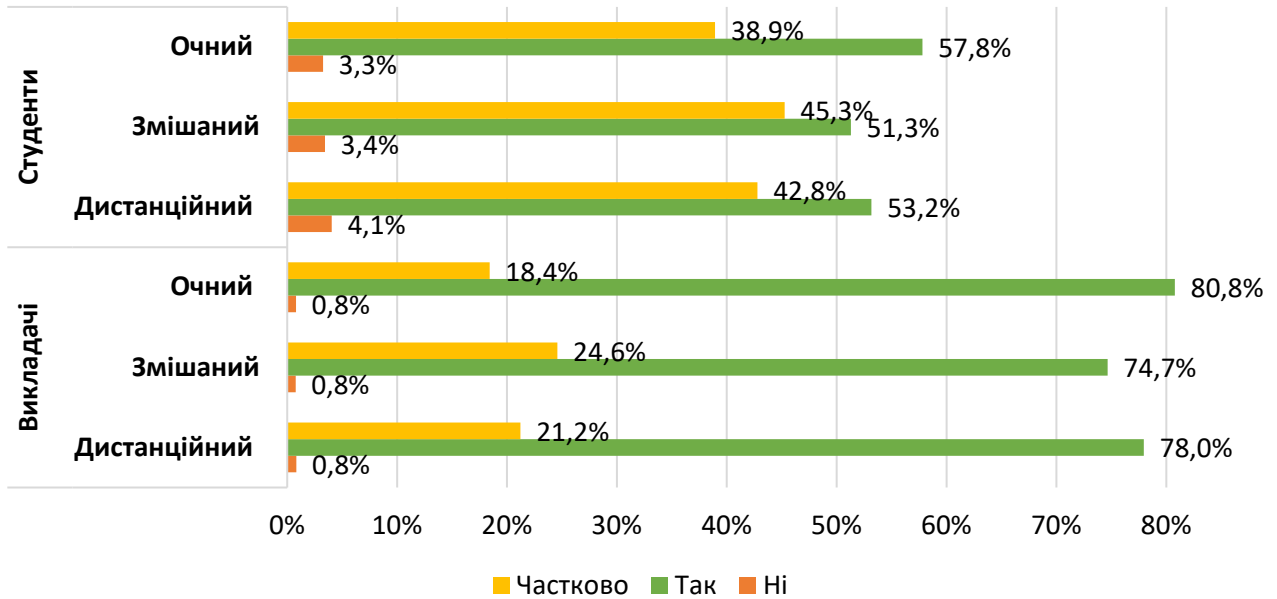
Отже, спостерігаємо найменшу частку (12,8 %) невдоволених комунікацією серед тих здобувачів, які навчаються дистанційно, а найбільшу (20,9 %) – серед тих студентів, заклади яких працюють в очно-дистанційному форматі. І варто зауважити, що ці показники не змінилися протягом року.

Такий результат може бути пов'язаний саме з **проблемою оперативності та актуальності інформації, що надходить**: за даними попередніх досліджень, студенти закладів зі змішаною формою навчання були незадоволені пізніми термінами інформування щодо змін у розкладі, вибору викладачами форми проведення занять (зокрема лекцій), а також вказували на потребу в наданні більш точної інформації та чітких вказівок у кожній конкретній ситуації, незважаючи на наявність у закладах освіти, на думку керівників, напрацьованих алгоритмів дій для забезпечення ефективної роботи в умовах сьогодення.

Наведені результати цілком співвідносяться з даними, отриманими на запитання про **можливість дотримання в нинішніх умовах розкладу проведення занять**, адже студенти традиційно оцінюють перспективи проведення занять чітко за розкладом менш оптимістично, ніж викладачі:

**ЧИ Є МОЖЛИВИМ ДОТРИМАННЯ РОЗКЛАДУ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ,
ЗВАЖАЮЧИ НА ОБРАНИЙ ЗАКЛАДОМ ФОРМАТ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ?**
(думка респондентів)

Щодо питання використання в нинішніх умовах ефективних для конкретного закладу освіти, студента та викладача засобів інформування, за отриманими даними сформовано **рейтинг синхронних та асинхронних інструментів**, які на початку 2023/2024 навчального року застосовуються закладами освіти для забезпечення зворотного зв'язку (передачі/отримання інформації):

Отримані відповіді вказують на те, що **основним інструментарієм в умовах продовження воєнного стану, зокрема протягом останнього року, залишаються асинхронні засоби** – месенджери. Про це зазначили переважна більшість як викладачів (78,8 %), так і здобувачів (87,6 %).

Також спостерігаємо тенденцію щодо підсилення, на думку педагогічних та науково-педагогічних працівників, ролі офіційних веб-сайтів закладів освіти як джерела інформації: більше двох третин викладачів (73,9 %) впевнені, що на веб-сайтах закладів освіти міститься вичерпна та актуальна інформація. І це вкотре підтверджує попередні висновки Служби, що формування цих ресурсів закладами освіти у 2023 році здійснюється за принципом відкритості та доступності для всіх учасників освітнього процесу. Разом із тим, Службою неодноразово було наголошено на необхідності постійної підтримки інформації та матеріалів окремої категорії, оприлюднених на сайтах, в актуальному стані. Зокрема, йдеться про оприлюднення інформації про систему внутрішнього забезпечення якості освіти (результати моніторингу якості освіти, щорічні оцінювання викладачів та здобувачів), перебіг вступної кампанії, наукову діяльність закладу тощо.

На **використання синхронних засобів навчання** – віртуальних освітніх середовищ та сервісів для відеоконференцій – вказали 59,9 % респондентів з числа викладачів та 36,8 % здобувачів.

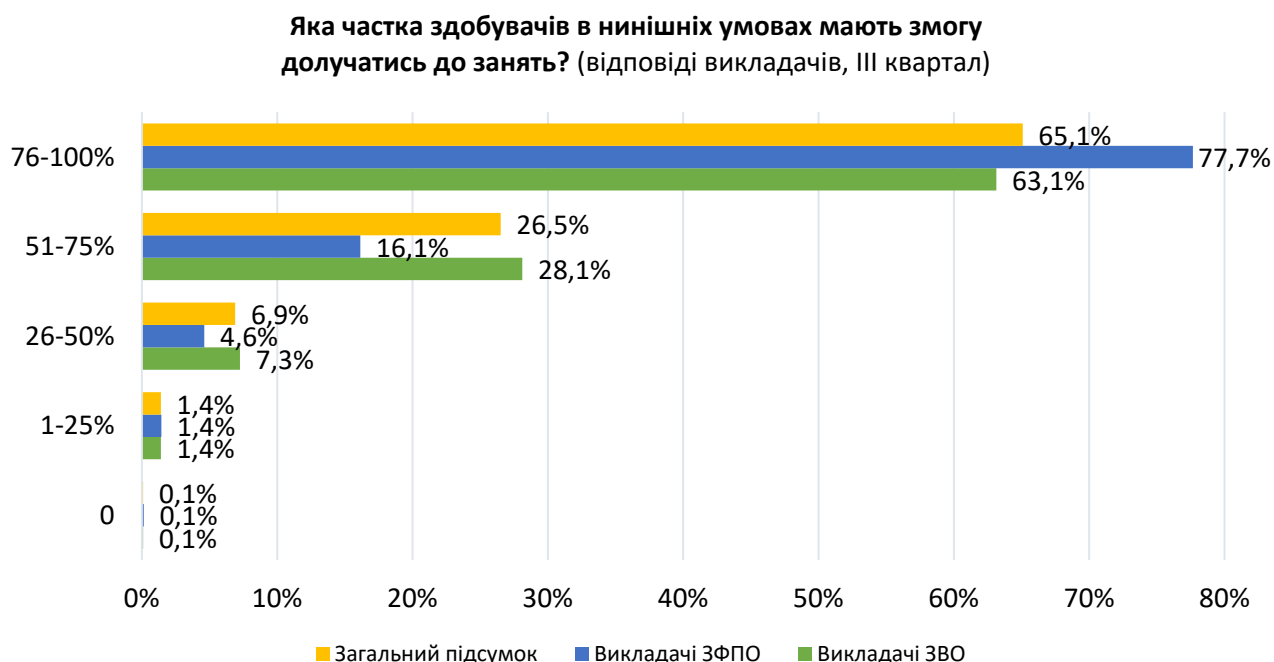
Однак, не вперше стикаємось із відмінностями у відповідях викладачів та студентів щодо рівня використання в освітньому процесі синхронних засобів навчання, що підтверджує висловлену раніше думку про низьку залученість здобувачів до занять в режимі реального часу.

Так, питання **відвідування (частка здобувачів, які змогли долучитись до навчання)**, безперечно, є важливим показником якісної організації освітнього процесу.

Як повідомлялось раніше, показники залученості здобувачів до освітнього процесу вивчаються Службою упродовж трьох років, і дані, які було отримано за результатами опитувань, проведених у закладах фахової передвищої та вищої освіти країни у періоди загальнонаціонального карантину та протягом усього періоду дії на території країни правового режиму воєнного стану, вказують на не критичне, але стабільне погіршення ситуації з відвідуванням – частка студентів, які фактично брали участь в освітньому процесі, загалом знижувалась протягом 2020-2023 років на 5-7 % за рік, незважаючи на застосування закладами освіти того чи іншого формату освітнього процесу. Разом із тим, така ситуація розглядалась з урахуванням локальних умов роботи кожного закладу, їхнього місцезнаходження та специфіки окремих галузей.

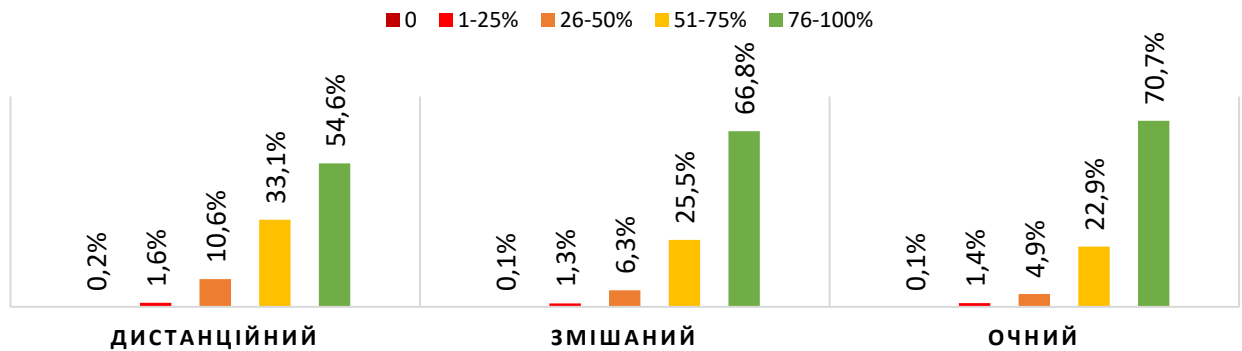
У попередніх матеріалах за результатами червневого опитування ми інформували про те, що **ситуація з відвідуванням здобувачами занять дещо покращилась** протягом 2022-2023 років: навесні 2022 року (II півріччя 2021/2022 н. р.) про відвідування студентами дисциплін на рівні 76-100 % від загального контингенту говорили менше половини викладачів (46,8 %), а вже у II півріччі 2022/2023 н. р. цей показник зріс до 57 % (частка опитаних викладачів).

Результати ж нинішнього опитування підтверджують попередній висновок про позитивну динаміку в ситуації з відвідуванням: частка педагогічних та науково-педагогічних працівників, заняття яких на початку 2023/2024 навчального року відвідує більшість здобувачів (76-100 % від наявного контингенту), зросла до двох третин (65,1 %), і лише незначний відсоток викладачів (6,9 %) скаржаться на відсутність студентів на більш ніж половині занять:

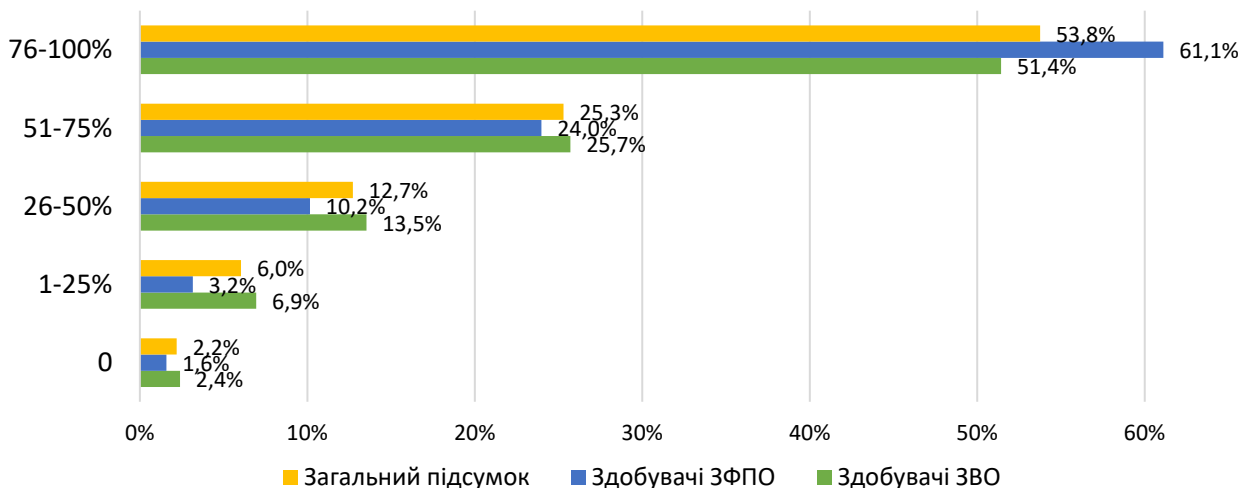
Також прослідковано позитивні зміни щодо залученості студентів до освітнього процесу в дистанційному форматі: якщо наприкінці минулого навчального року (червень 2023) лише третина викладачів (33,9 %) зазначили про фактичну присутність більшості таких здобувачів (76-100 % від контингенту) на заняттях, то вже у вересні 2023 року цей показник зріс до 54,6 %; і тільки кожен десятий (10,6 %) з опитаних викладачів заявив, що на заняттях присутні 26-50 % здобувачів. І така ситуація дає підстави сподіватись на вирішення в перспективі проблеми низького рівня залученості здобувачів під час дистанційного навчання до синхронних заходів (у режимі реального часу). Найвищі показники залученості здобувачів до занять вкотре отримано щодо очного та змішаного форматів, і вони дещо зросли (на 5 %) у новому періоді:

РІВЕНЬ ЗАЛУЧЕНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЬЯТЬ, ЗАЛЕЖНО ВІД ОРГАНІЗОВАНОГО ЗАКЛАДОМ ФОРМАТУ НАВЧАННЯ (ВІДПОВІДІ ВИКЛАДАЧІВ)

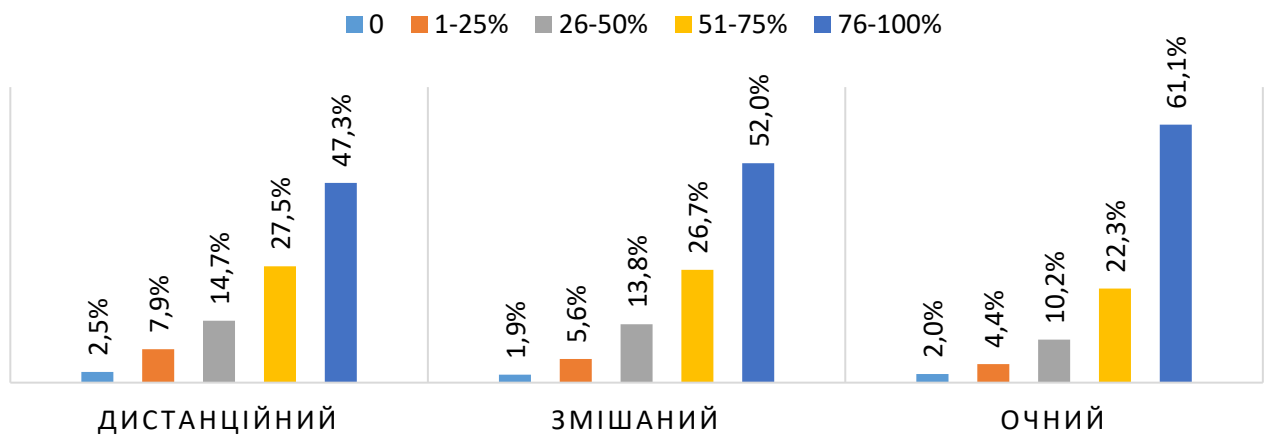
Натомість учасникам опитування з числа здобувачів фахової передвищої та вищої освіти було запропоновано відповісти на питання щодо оцінки **загального обсягу занять, до яких вони мають змогу долучитись у нинішніх умовах**. І результати свідчать, що більше половини здобувачів (53,8 %) беруть активну участь в освітньому процесі, відвідуючи майже всі заняття:

Який обсяг занять Ви маєте можливість відвідувати в нинішніх умовах? (Відповіді студентів)

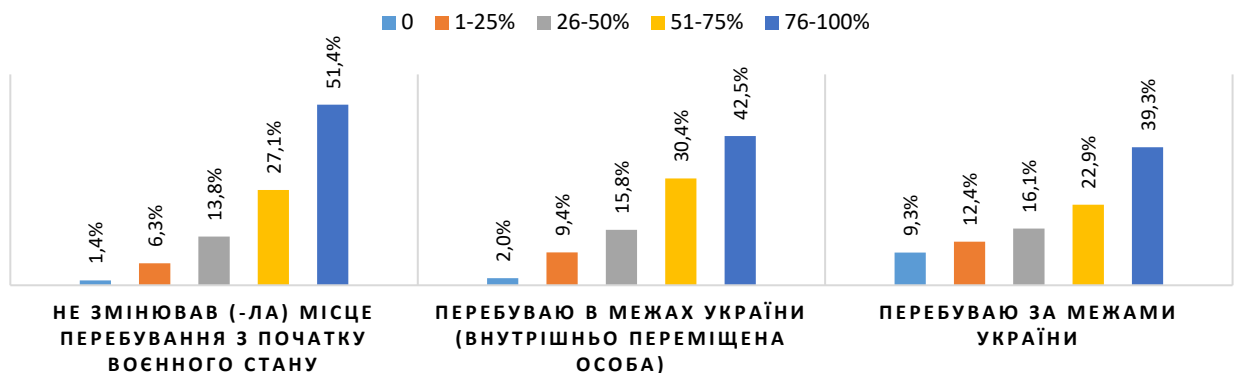
Аналіз відповідей здобувачів на питання про відвідування занять, залежно від обраних закладами форматів навчання, в цілому підтверджує позицію, висловлену викладачами, а також корелюється з попереднім висновком про загальне покращення ситуації з відвідуванням, а також щодо позитивних зрушень в показниках фактичної участі студентів в освітньому процесі, організованому дистанційно. Разом із тим, проблема низького рівня залученості здобувачів під час дистанційного навчання до синхронних заходів (у режимі реального часу) все ще помітна:

РІВЕНЬ ЗАЛУЧЕНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЯТЬ, ЗАЛЕЖНО ВІД ОРГАНІЗОВАНОГО ЗАКЛАДОМ ФОРМАТУ НАВЧАННЯ (ВІДПОВІДІ ЗДОБУВАЧІВ)

В контексті згаданої проблематики варто звернути увагу на умови, які об'єктивно впливають на можливість здобувачів безперешкодно брати участь в освітньому процесі онлайн. Так, незважаючи на успішну реалізацію освітнього процесу дистанційно, зокрема застосування максимально зручних сучасних онлайн-платформ, а також врахування закладами індивідуальних потреб учасників освітнього процесу, саме здобувачі, які нині перебувають за кордоном та продовжують навчання у вітчизняних вишах онлайн, найчастіше пропускають заняття (з особистих або незалежних від них причин):

РІВЕНЬ ЗАЛУЧЕНОСТІ ДО ЗАНЯТЬ ЗДОБУВАЧІВ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ДИСТАНЦІЙНО, ЗАЛЕЖНО ВІД МІСЦЯ ЇХНЬОГО ПЕРЕБУВАННЯ

ВИВЧЕННЯ ЗАДОВОЛЕНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОРГАНІЗАЦІЄЮ, ДОСТУПНІСТЮ ТА ЯКІСТЮ ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОЇ КАМПАНІЇ 2023 РОКУ

Зважаючи на терміни проведення третього щоквартального опитування, окрему увагу було приділено питанням організації, доступності та якості проведення вступної кампанії 2023 року, а також вивченню проблем, що виникали під час вступу.

Так, в рамках нинішнього моніторингу було передбачено додатковий блок запитань для респондентів із числа здобувачів, які цього року розпочали навчання (вступників 2023 року), а також тих, хто поновився до закладів фахової передвищої та вищої освіти у період вступної кампанії 2023 року.

Отримані дані були долучені до інформаційно-аналітичних матеріалів, сформованих за результатами вивчення Службою у 2023 році організації та проведення закладами освіти та їхніми відокремленими структурними підрозділами вступної кампанії (з урахуванням умов дії на території України воєнного стану).

Основною метою проведення згаданого вивчення є з'ясування стану підготовленості, якості діяльності приймальних комісій закладів освіти та попередження порушень під час проведення вступної кампанії, зокрема виявлення проблем, у тому числі ідентифікація конкретних проблем та недоліків в організації та проведенні вступної кампанії, а також розроблення рекомендацій щодо покращення процесу вступу у майбутньому.

Результати опитування осіб, зарахованих на навчання до закладів фахової передвищої та вищої освіти у 2023 році, проведеного в рамках вивчення вступної кампанії, свідчать про високий рівень задоволеності вступників та, відповідно, якісну організацію закладами освіти процесу вступу і послуг, що надаються в рамках вступної кампанії. Зокрема, серед факторів, які **позитивно вплинули на рівень задоволеності вступників організацією вступної кампанії 2023 року**, респонденти відзначили:

- легкість та зручність відстеження рейтингових списків через відкриті онлайн ресурси;

- механізм та інструментарій подачі заяв;

- створення безпечних умов для проведення НМТ;

- професійний рівень, злагоженість в роботі та soft skills працівників приймальних комісій.

Також з'ясовано, що найкомфортнішим та найлегшим, на думку вступників, було налагодження комунікації із закладом освіти (спілкування з працівниками приймальних комісій та керівництвом закладів), а більш складними – перші з етапів вступу (пошук загальної інформації та ознайомлення з процедурами й вимогами, реєстрація електронних кабінетів, складання вступних випробувань та підготовка мотиваційних листів, а також вибір закладу для навчання). І важливо, що саме після проходження згаданих етапів, отримання консультацій та детального ознайомлення з умовами та процедурами вступу (інструкціями), наступні кроки для вступників видавались більш легкими.

Разом із тим, результати опитування свідчать про те, що кожен третій респондент (30,3 %) із числа вступників стикався з тими чи іншими проблемними питаннями, які зрештою були вирішені, проте потребували уваги та витрат часу. Серед таких проблемних питань респондентами названі:

технічні проблеми на всіх етапах вступу (реєстрація електронних кабінетів та допущення помилок під час реєстрації, збої системи під час складання НМТ, підтвердження вибору закладу освіти за допомогою накладення КЕП, проблеми з роботою сайтів та електронних ресурсів);

великі обсяги оприлюдненої інформації і, відповідно, складний пошук конкретних (простих для розуміння) відомостей про етапи вступної кампанії (велика кількість електронних ресурсів для вступника з різноманітною інформацією, вивчення та систематизація якої потребує додаткового часу). До цієї групи проблем можна віднести також складнощі, які виникають у вступників під час пошуку інформації на сайтах закладів (незрозумілий інтерфейс, велика кількість покликань, необхідність викачування файлів, застарілі або неактуальні дані тощо);

проблеми, які виникали при вступі осіб пільгових категорій та осіб з тимчасово окупованих територій;

тривалий час очікування або залишені без відповіді електронні звернення вступників до приймальних комісій (месенджери, електронна пошта);

час очікування та значне навантаження телефонних ліній ЄДЕБО, УЦОЯО, МОН, закладів освіти;

терміни оприлюднення інформації про перебіг вступної кампанії та відповідні зміни (у тому числі про перелік предметів на НМТ, рейтингові списки та списки осіб, рекомендованих до зарахування, зокрема за кошти фізичних та юридичних осіб).

Однак з'ясовано, що більшість питань, які виникали під час вступної кампанії, вирішувались позитивно саме завдяки якісній комунікації вступників з представниками приймальних комісій закладів фахової передвищої та вищої освіти. Також майбутні студенти знаходили підтримку серед друзів та знайомих, які мали досвід вступу у попередні роки.

Варто відзначити, що саме завдяки якісній роботі приймальних комісій та інформаційній діяльності закладів освіти, лише незначній кількості вступників 2023 року довелось звертатись по допомогу до органів влади та уповноважених установ.

Щодо оперативності вирішення проблемних ситуацій, які виникали під час вступу, з'ясовано, що абсолютну їх більшість було вирішено у найкоротші терміни – про це зазначили 87,3 % респондентів.

Таким чином, за результатами дослідження Службою зроблено висновки про те, що організація та проведення закладами фахової передвищої та вищої освіти вступної кампанії у 2023 році відбулися на належному рівні.

[Інформаційно-аналітичні матеріали](#) за результатами вивчення організації та проведення вступної кампанії в 2023 році оприлюднено на офіційному веб-сайті Служби та надіслано для інформування Міністерству освіти і науки України.

РІВЕНЬ ЗАДОВОЛЕНОСТІ РЕСПОНДЕНТІВ ОРГАНІЗАЦІЄЮ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ (ІІІ квартал 2023 року)

Задоволеність споживачів освітніх послуг забезпеченням освітнього процесу є, безперечно, одним із пріоритетних завдань закладів освіти, і водночас одним з критеріїв їхньої ефективності, а також дієвості як окремих заходів, що вживаються закладами, так і системи освіти в цілому.

Дослідження цього питання здійснюється Службою не вперше, тому для визначення рівня задоволеності споживачів освітніх послуг (учасників опитування) організацією навчання було застосовано напрацьовані **критерії**:

Бал	Рівень задоволеності респондента
0 – 54	Критичний
55 – 59	Низький
60 – 64	Нижчий за середній
65 – 74	Середній
75 – 79	Вищий за середній
80 – 84	Високий
85 – 100	Ідеальний

Для розрахунку традиційно був використаний підхід ACSI¹, або американський індекс задоволеності споживачів, що показує рейтинг, який ґрунтується на аналізі бажань і очікувань споживача, як він сприймає ціну і якість (у нашому випадку – якість освітньої послуги). Завдяки цим індексам компанії вимірюють задоволеність клієнтів, а джерелом даних служать різні опитування.

Індекс визначався за результатами опрацювання відповідей (оцінки за 10-бальною шкалою), наданих респондентами на три питання:

1. Вкажіть рівень Вашої задоволеності від організації навчання у цьому навчальному році?
2. Чи відповідає рівень організації навчання Вашим сподіванням?
3. Як Ви оцінюєте рівень організації навчання в нинішніх умовах у порівнянні з «ідеальним»?

Розрахунки проводились з використання нормованих даних за формулою:

$$\frac{\sum_{i=1}^3 (P_{in} \times n) K_i}{10}, \quad i = \overline{1,3}, \quad n = \overline{1,10}, \quad K_1 = 0,4, \quad K_2 = 0,3, \quad K_3 = 0,3,$$

де P – кількість нормованих відповідей учасників опитування.

¹ Індекс задоволеності споживачів (Customer satisfaction Index, CSI) – це оцінка рівня задоволеності клієнта після взаємодії з компанією. CSI відображає наскільки успішним був клієнтський досвід споживача

Наведемо інформацію про індекс (рівень) задоволеності здобувачів та педагогічних, науково-педагогічних працівників закладів фахової передвищої та вищої освіти та ЗВО освітнім процесом у попередніх періодах та за результатами нинішнього дослідження:

у I півріччі 2022/2023 навчального року (за результатами дослідження, проведеного Службою у вересні 2022 року):

Статус учасників опитування	Індекс задоволеності	Рівень задоволеності
Здобувач ЗФПО	74	Середній
Педагогічний працівник ЗФПО	82	Високий
Здобувач ЗВО	68	Середній
Науково-педагогічний працівник ЗВО	81	Високий

на початку II півріччя 2022/2023 навчального року (за результатами опитування, проведеного Службою у березні 2023 року, I квартал 2023 року):

Статус учасників опитування	Індекс задоволеності	Рівень задоволеності
Здобувач ЗФПО	74	Середній
Педагогічний працівник ЗФПО	81	Високий
Здобувач ЗВО	70	Середній
Науково-педагогічний працівник ЗВО	80	Високий

наприкінці II півріччя 2022/2023 навчального року (за результатами опитування, проведеного Службою у червні 2023 року, II квартал 2023 року):

Статус учасників опитування	Індекс задоволеності	Рівень задоволеності
Здобувач ЗФПО	76	Вищий за середній
Педагогічний працівник ЗФПО	78	Вищий за середній
Здобувач ЗВО	75	Вищий за середній
Науково-педагогічний працівник ЗВО	79	Вищий за середній

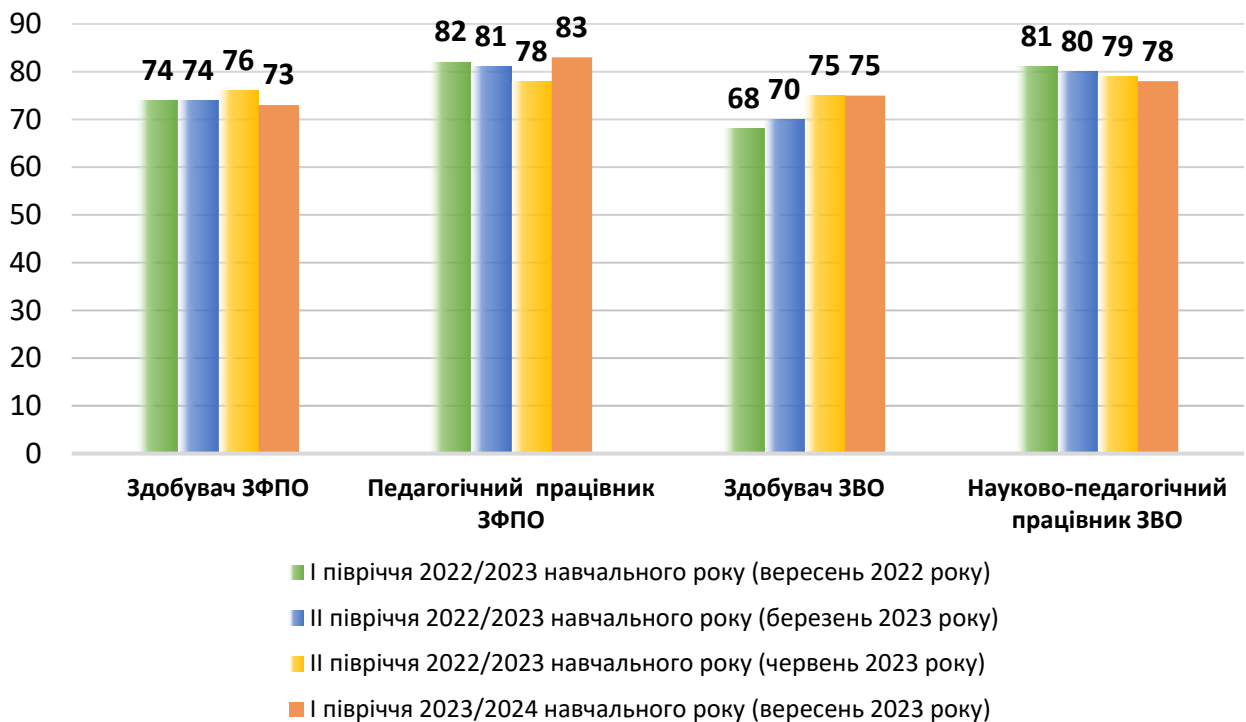
Рівень задоволеності респондентів освітнім процесом на початку (I півріччя) 2023/2024 навчального року (III квартал 2023 року, вересень)

Статус учасників опитування	Індекс задоволеності	Рівень задоволеності
Здобувач ЗФПО	73	Середній
Педагогічний працівник ЗФПО	83	Високий
Здобувач ЗВО	75	Вищий за середній
Науково-педагогічний працівник ЗВО	78	Вищий за середній

Отже, на початку I півріччя 2023/2024 навчального року показники **рівня (індексу) задоволеності учасників опитування освітнім процесом в умовах продовження воєнного стану**, незалежно від обраного закладом освіти формату, майже у всіх категорій опитаних є стабільно позитивними, що свідчить про їхнє сприйняття організації освітнього процесу у цьому навчальному році в цілому та його відповідність очікуванням.

Принагідно зауважимо, що результати розрахунку індексу задоволеності незначною мірою змінились протягом календарного року, але значно зросли (у деяких категорій на 7-9 пунктів) у порівнянні з результатами попередніх досліджень, які проводились Службою в 2020-2021 роках з метою визначення рівня задоволеності учасників освітнього процесу станом організації дистанційного навчання в умовах карантину.

Результати розрахунку індексу задоволеності за результатами опитувань, що проводились Службою протягом вересня 2022 – вересня 2023 року, наводимо нижче:

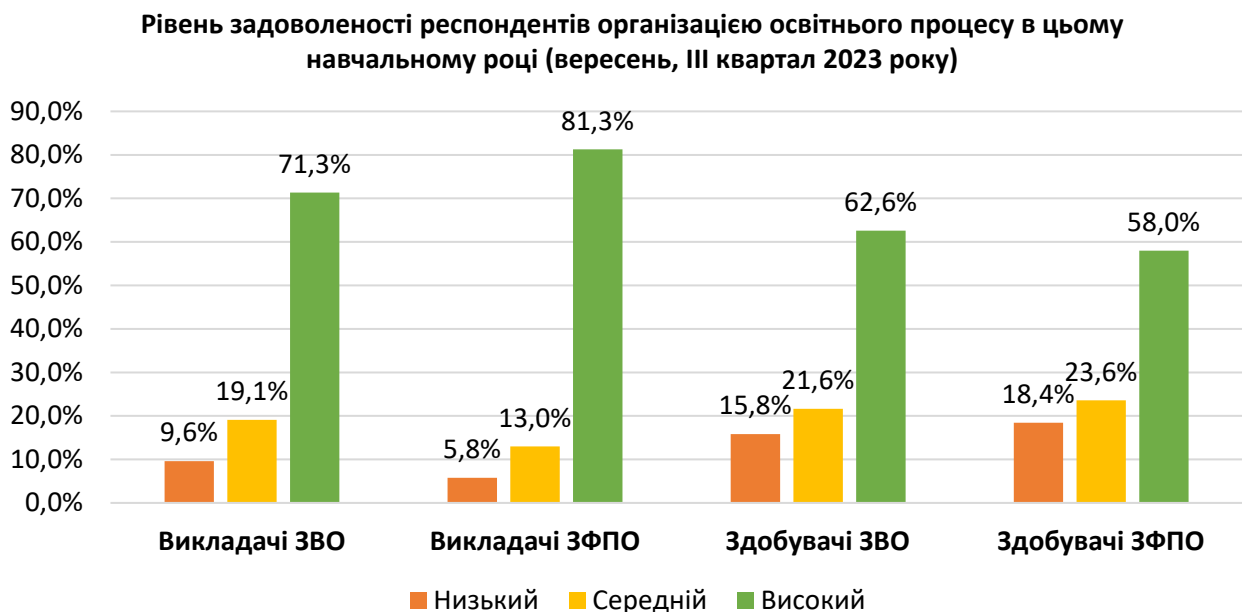

Також відзначимо, що протягом попереднього 2022/2023 навчального року, зокрема у період з березня до червня 2023 року, результати обрахунку індексу задоволеності помітно зросли для двох категорій респондентів – здобувачів закладів фахової передвищої освіти (на 2 пункти) та здобувачів закладів вищої освіти (на 5 пунктів). Причому остання категорія респондентів протягом трьох років поспіль була найменш задоволеною як організацією освітнього процесу в умовах карантину, так і під час дії правового режиму воєнного стану, і рівень їхньої задоволеності не підіймався вище середнього.

Разом із тим, протягом згаданого періоду спостерігалось незначне зниження індексу задоволеності (на 1-3 пункти) за обома групами викладачів – науково-педагогічних працівників вишів та педагогічних працівників коледжів. Зазначимо, що протягом 2020 – початку 2023 років рівень задоволеності цих груп респондентів був незмінно високим.

Якщо говорити про початок нового 2023/2024 року, то можна спостерігати деяке зниження індексу задоволеності у здобувачів фахової передвищої освіти – до рівня річної давності; натомість задоволеність педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти зросла на 5 пунктів протягом кварталу. Здобувачі та науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти за цей же період продемонстрували незмінну позицію щодо рівня задоволеності забезпеченням освітнього процесу.

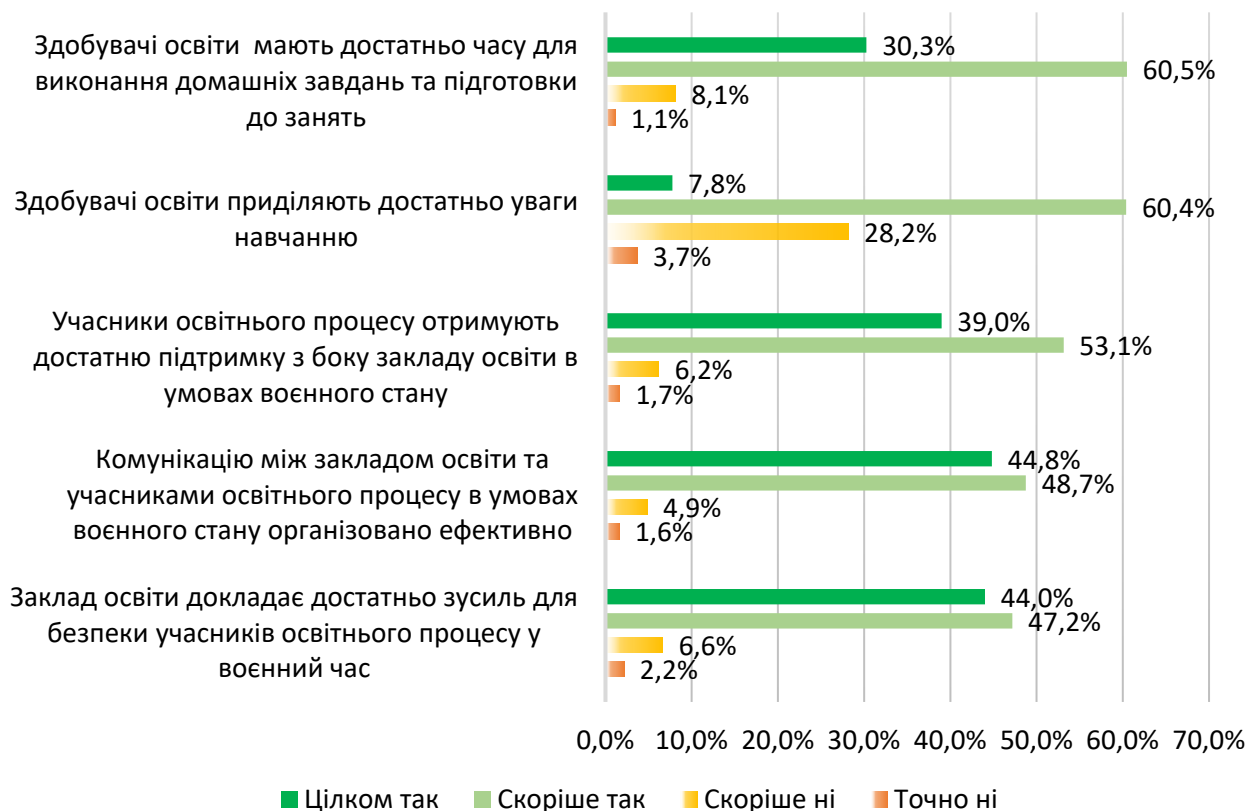
Щодо якості організації освітнього процесу у поточному навчальному році (одне з трьох питань, за якими визначається індекс задоволеності), зауважимо, що за результатами попередніх анкетувань (березень та червень 2023) спостерігалось зниження (з 86 % до 70 %) частки викладачів, які високо оцінили якість організації освітнього процесу у поточному навчальному році. За результатами нинішнього опитування спостерігаємо збільшення частки (з 69,5 % до 81,3%) викладачів ЗФПО, які вказали на свій високий рівень задоволеності. Серед здобувачів вже протягом трьох років поспіль зберігається тенденція до помірної оцінки:

Отже, у III кварталі 2023 року загальні **результати обрахунку індексу задоволеності споживачів освітніх послуг** вказують на те, що потреби учасників освітнього процесу, зважаючи на поточну ситуацію в окремих регіонах та індивідуальні можливості закладів, забезпечуються на належному рівні. Як і раніше, подекуди залишаються невирішені питання, пов'язані із особливостями організації навчання в умовах воєнного стану: комунікація, забезпечення участі здобувачів в освітньому процесі (з урахуванням місця їхнього перебування), перспектива повернення студентів та педагогів до закладів, а також забезпечення відповідного рівня захисту учасників освітнього процесу (у тому числі питання ресурсів). Але зважаючи на те, що в межах застосування підходу ACSI хороші показники, як правило, знаходяться в діапазоні 75 – 85 пунктів, а також з урахуванням регулярності вивчення Службою рівня задоволеності учасників освітнього процесу та отримання від них безперервного зворотного зв'язку, можна говорити про якісний рівень надання освітніх послуг як закладами фахової передвищої, так і вищої освіти.

Наостанок респондентам, задля більш чіткого визначення проблемних питань, було запропоновано відповісти на комплексне питання щодо того, наскільки вони погоджуються або не погоджуються із твердженнями стосовно деяких аспектів, які безпосередньо впливають на якість забезпечення освітнього процесу в сучасних умовах. Розподіл відповідей на це питання за категоріями респондентів наводимо нижче:

НАСКІЛЬКИ ВИ ПОГОДЖУЄТЕСЬ АБО НЕ ПОГОДЖУЄТЕСЬ ІЗ НАСТУПНИМИ ТВЕРДЖЕННЯМИ? (ВІДПОВІДІ ВИКЛАДАЧІВ)

НАСКІЛЬКИ ВИ ПОГОДЖУЄТЕСЬ АБО НЕ ПОГОДЖУЄТЕСЬ ІЗ НАСТУПНИМИ ТВЕРДЖЕННЯМИ? (ВІДПОВІДІ СТУДЕНТІВ)

Отже, результати аналізу свідчать, що учасники опитування з числа здобувачів висловлюють певне розчарування щодо часу, якого потребує виконання завдань. Так, 65,7 % з них вказали, що мають достатньо часу, тоді як цю можливість відзначає 90,8 % викладачів. Більш ніж третина здобувачів (34,4 %) зазначають, що їм не вистачає часу для виконання домашніх завдань та підготовки до занять. Цей розрив може свідчити про суттєву різницю у сприйнятті часу та принципів його ефективного використання між цими двома групами респондентів. Разом із тим, на думку викладачів, постійною проблемою є недостатній рівень самоорганізації здобувачів освіти: кожен третій викладач (31,9 %) вважає, що студенти приділяють недостатньо уваги навчанню, незважаючи на те, що мають вдосталь часу для виконання домашніх завдань та підготовки до занять.

Щодо питання про відвідування занять, 82,1 % студентів та 91,2 % викладачів визнали його важливість для успішного навчання. І хоч обидві групи розуміють значення присутності на заняттях, викладачі все ж вище оцінюють його вплив.

У питанні про безпеку учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану обидві категорії респондентів високо цінують зусилля закладу освіти: 86,1 % студентів і 92,1 % викладачів. Це свідчить про високий рівень довіри до ініціатив, спрямованих на гарантування безпеки під час навчання в умовах воєнного стану.

Щодо ефективності комунікації, 85,6 % студентів і 93,5 % викладачів вважають, що вона організована на високому рівні. В цьому випадку також

спостерігається позитивне сприйняття, але викладачі оцінюють якість комунікації вище.

У питанні щодо уваги викладачів до студентів, 54,9 % студентів відзначили, що вони відчують підтримку педагогів. Таку думку розділяє й дві третини (68,2 %) педагогічних та науково-педагогічних працівників, які вважають, що приділяють достатньо уваги студентам. Це свідчить про те, що рівень взаєморозуміння та взаємодії між цими двома групами, на думку більшості учасників освітнього процесу, є належним.

Щодо надання здобувачам підтримки в умовах воєнного стану зазначимо, що для 79,7 % студентів цей аспект є важливим та помітним, – і це свідчить про дійсно належний рівень уваги та допомоги, що надається здобувачам закладами освіти в умовах нестабільності.

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

За результатами проведеного у III кварталі 2023 року онлайн-анкетування учасників освітнього процесу з актуальних питань організації освітнього процесу та якості освіти в умовах воєнного стану з'ясовано, що **заклади фахової передвищої та вищої освіти продовжують забезпечувати повноцінний освітній процес протягом усього періоду воєнного стану**, враховуючи надані рекомендації, а також доступні можливості та ресурси.

Разом із тим, вважаємо за доцільне нагадати закладам фахової передвищої та вищої освіти про рекомендації Служби:

1) за умов сприятливої безпекової ситуації розглянути можливість застосування формату очного навчання, з урахуванням індивідуальних потреб, рівня задоволеності організацією освітнього процесу та бажання здобувачів і науково-педагогічних працівників працювати в очному форматі;

2) у разі несприятливої ситуації щодо безпеки організації освітнього процесу у воєнний час, розширити використання технічних підходів (зокрема онлайн-платформ), які дозволяють застосовувати асинхронний режим, для підвищення рівня залученості студентів у навчальний процес;

3) продовжити застосування індивідуалізованого підходу до надання освітніх послуг здобувачам освіти, що перебувають на особливо небезпечних територіях, відповідно до їхніх потреб, готовності та можливості продовжувати навчання під час війни;

4) вжити заходів щодо забезпечення безперешкодного доступу здобувачів освіти до інформаційно-методичних матеріалів, необхідних для здійснення освітнього процесу;

5) сприяти покращенню стану оприлюднення інформації на офіційних веб-ресурсах та сторінках в соціальних мережах закладів та їхніх структурних підрозділів, забезпечити оперативне інформування здобувачів освіти про актуальні посилання на такі електронні ресурси та контакти відповідальних осіб;

6) забезпечити інформування учасників освітнього процесу щодо заходів із забезпечення захисту, їхньої евакуації в умовах воєнних дій, а також надання інструкцій (систематичне проведення інструктажів) щодо дій під час оголошення повітряної тривоги;

7) з урахуванням наявних можливостей та ресурсів, приділяти особливу увагу технічному забезпеченню споруд цивільного захисту для укриття учасників освітнього процесу, можливості доступу до Інтернету (Wi-Fi);

8) забезпечити інформування усіх учасників освітнього процесу, незалежно від обраного формату навчання, про наявність, стан та технічне забезпечення приміщень або будівель, що можуть бути використані для укриття;

9) забезпечити (опціонально) надання психологічної допомоги учасникам освітнього процесу, а також розробити механізми їхньої реінтеграції.